

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**Postoje studentů
vybraných brněnských gymnázií
k hudebnímu folkloru**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. MICHAELA ŠILHAVÍKOVÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Judita Kučerová, Ph.D.

Katedra hudební výchovy
obor Učitelství hudební výchovy pro základní a střední školy

Brno 2020

Bibliografický záznam

ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoje studentů vybraných brněnských gymnázií k hudebnímu folkloru*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce *Postoje studentů vybraných brněnských gymnázií k hudebnímu folkloru* pojednává o přípravě, realizaci a výsledcích výzkumu zaměřeného na vztah studentů Gymnázia Křenová a Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka v Brně k lidové hudbě. Pomocí dotazníkového šetření jsou zároveň zjišťovány další faktory ovlivňující přijetí hudebních ukázek respondenty. Jedná se o komparativní výzkum navazující na příbuzné výzkumné práce z let 2002, 2018 a 2020.

Klíčová slova

komparativní výzkum, dotazník, lidová hudba, postoje studentů, Brno, gymnázium

Annotation

The diploma thesis *Selected Brno Grammar Schools Students' Perception of Folk Music* deals with the preparation, implementation and results of research focused on the attitude of students of Grammar School Křenová and Ludvík Daňek's Sports Grammar School in Brno to folk music. Using a questionnaire survey, other factors influencing the acceptance of music samples by respondents are also identified. This is a comparative research following related research works from 2002, 2018 and 2020.

Keywords

comparative research, questionnaire, folk music, students' perception, Brno, grammar school

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Postoje studentů vybraných brněnských gymnázií k hudebnímu folkloru* vypracovala samostatně pod vedením doc. PhDr. Judity Kučerové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje.

V Brně 8. prosince 2020

.....

Bc. Michaela Šilhavíková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě vyjádřila poděkování doc. PhDr. JUDITĚ KUČEROVÉ, Ph.D. za odborné vedení i cenné rady. Děkuji rovněž pedagogům a respondentům z navštívených brněnských gymnázií za vstřícnost při získávání údajů pro výzkumnou práci.

Obsah

Úvod.....	9
1. Přípravná část	10
1.1. Předmět a cíl výzkumu	10
1.2. Zvolená metoda výzkumu.....	11
1.3. Obecná charakteristika poslechové části dotazníku	11
1.3.1. Specifika lidové písně na našem území.....	12
1.3.2. Výběr hudebních ukázek.....	14
1.3.3. Míra a způsob stylizace hudebních ukázek.....	16
1.4. Obecná charakteristika verbální části dotazníku	21
1.5. Stanovení hlavních a vedlejších hypotéz	21
2. Realizace výzkumu	24
2.1. Vzorek respondentů	24
2.1.1. Informace o navštívených gymnáziích	24
2.1.2. Věková kategorie respondentů z psychologického hlediska	26
2.2. Výzkumná lokalita Brněnsko z etnografického hlediska	27
2.2.1. Sběratelé lidových písní a tanců ve vztahu k Brnu	28
3. Výsledky výzkumu	32
3.1. Vyhodnocení poslechové části dotazníku	32
3.1.1. Kladné tendence všech respondentů	36
3.1.2. Záporné tendence všech respondentů.....	37
3.1.3. Současné hodnotové tendence v kontextu s minulými lety	39
3.1.4. Kladné tendence studentů Gymnázia Křenová v porovnání s hodnocením studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka	41
3.1.5. Záporné tendence studentů Gymnázia Křenová v porovnání s hodnocením studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka	42
3.1.6. Hodnotové tendence konkrétních tříd	43
3.1.7. Postoje studentů k žánru balady	44

3.1.8. Hodnotové tendence dle typu hudebních ukázek	44
3.2. Vyhodnocení verbální části dotazníku.....	46
3.2.1. Rodinné prostředí respondentů ve vztahu k lidové písni.....	46
3.2.2. Volnočasové aktivity respondentů	48
3.2.3. Folklorní repertoár respondentů.....	51
3.3. Výsledky šetření ve vztahu k výzkumným hypotézám.....	54
3.3.1. Zhodnocení hlavních hypotéz.....	54
3.3.2. Zhodnocení vedlejších hypotéz.....	64
Závěr	71
POUŽITÉ ZDROJE.....	73
SEZNAM TABULEK	78
SEZNAM GRAFŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	80

Úvod

Diplomová práce *Postoje studentů vybraných brněnských gymnázií k hudebnímu folkloru* je koncipována jako komparativní výzkum navazující zejména na disertační práci J. Kučerové *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)* z roku 2002, dále pak na mou bakalářskou práci *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby* z roku 2018 a na diplomovou práci L. Hrubé *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní* z roku 2020. V rámci současného výzkumu bylo záměrně užito podobných postupů a metod jako ve zmíněných pracích, aby bylo možno dosáhnout co nejvěrohodnějšího srovnání získaných dat. Jedná se především o metodu dotazníku. Všechny výše jmenované výzkumy pojednávají o hodnotových tendencích mladé generace ve vztahu k lidové hudbě. Jednotlivé práce se orientovaly na různé etnografické oblasti. Výzkumnou lokalitou současného šetření je Brněnsko.

Stěžejním cílem diplomové práce je zjišťování postojů studentů Gymnázia Křenová a Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka k hudebnímu folkloru. Kromě toho se výzkum zabývá hlavními faktory, které potenciálně ovlivňují přijetí poslechových ukázek. Patří mezi ně zvuková kvalita nahrávek, životnost lidové kultury v lokalitě, v níž respondenti vyrůstají, udržování lidové písně v rodinném a školním prostředí či volnočasové aktivity hudebního charakteru. Na základě těchto faktorů byly stanoveny hlavní výzkumné hypotézy. Vedlejší hypotézy jsou zaměřeny na míru přijetí některých specifických hudebních ukázek, kterými jsou archaické, folkové a všeobecně známé písně. Mezi ukázky byla zařazena i jedna skladba umělejší, inspirovaná folklorní tvorbou. Dále se vedlejší hypotézy zabývají odlišnými hodnotovými tendencemi dvou různých vzorků respondentů.

Diplomová práce se skládá ze tří hlavních kapitol. První pojednává o přípravné fázi výzkumu, do níž spadá bližší specifikace předmětu a cíle výzkumu, dále popis výzkumných metod a stanovení hypotéz. Ve druhé kapitole je popsána realizace výzkumu. Patří sem informace o vzorku respondentů a výzkumné lokalitě Brněnsko. Třetí kapitola je zaměřena na výsledky výzkumu. Obsahuje podkapitoly týkající se vyhodnocení poslechové a verbální části dotazníku. Představuje rovněž shrnutí výsledků v kontextu s výzkumnými předpoklady.

1. Přípravná část

1.1. Předmět a cíl výzkumu

U studentů vybraných brněnských gymnázií ve věkové kategorii 15 až 18 let bude zjišťován jejich postoj k lidové hudbě a folklorní tradici, a to zejména prostřednictvím dotazníku, jež obsahuje stěžejní poslechovou a neméně důležitou verbální část.

Hlavním cílem práce je zachytit reakce respondentů na vybrané ukázky lidových písní a dále zkoumat faktory, které mají na jejich hodnocení vliv. Výzkum bude zaměřen také na osobnost a zájmové aktivity dotazovaných, jejich povědomí o lidové písni či výchovný vliv pedagogů a rodinného prostředí.

Práce je koncipována jako návratný výzkum. Získané výsledky budou porovnávány s výsledky tří příbuzných výzkumných prací z let 2002, 2018 a 2020.¹ Díky tomuto srovnání bude možné získat ucelenější představu o postojích mladé generace z různých lokalit k hudebnímu folkloru, a to navíc ve více časových rovinách. Záměrně bude užito totožných výzkumných metod. Na základě poznatků minulých výzkumů budou stanoveny hlavní a vedlejší hypotézy.

Výzkumy, na něž je nyní navazováno, byly provedeny na základních školách a víceletých gymnáziích. Nejstarším dotazovaným v rámci těchto zkoumání bylo 16 let. Aktuální práce zaměřená na o něco starší skupinu studentů by mohla být podnětem pro další příbuzná šetření, jež by v tomto směru pomohla reflektovat význam věkového faktoru u hodnotových tendencí mládeže v dnešní době.²

¹ Jedná se zejména o tyto výzkumné práce: KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002; ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.; HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD. Příbuznou tematikou se zabývá také KOPŘIVOVÁ, Ivana. *Postoje žáků k lidové hudbě a tancům z oblasti kyjovského Dolňácka*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

² Již V. Karbusický upozornil, že všeobecně kladný vztah člověka narůstá na základě jeho pochopení kulturních hodnot, a je závislý na míře a charakteru vzdělání. Podrobněji např. v publikaci KARBUSICKÝ, Vladimír, KASAN, Jaroslav. *Výzkum současné hudebnosti, hudebního vkusu a zájmů v roce 1963 a jeho výsledky*. Praha: Československý rozhlas, 1964.

1.2. Zvolená metoda výzkumu

Ke zkoumání postojů studentů brněnských gymnázií k lidové hudbě bude využita metoda dotazníku. Ten bude sestaven na podobné bázi jako dotazník v rámci bakalářské práce *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby* a bude koncipován jako anonymní. Jeho součástí bude opět poslechová a verbální část zaměřující se primárně na faktory potenciálně ovlivňující hodnocení ukázek respondenty, jako je rodinné prostředí, volnočasové aktivity či vliv pedagoga hudební výchovy. Celkový čas k zadání a vyplnění dotazníku bude činit 45 minut, tedy jednu vyučovací hodinu.

Dotazník, jenž byl využit k účelům zmiňované bakalářské práce, a ze kterého je nyní čerpáno, původně vycházel z dotazníku J. Kučerové. Ta jej uplatnila při svém výzkumu k disertační práci *Sondy do postojů dospívající mládeže k hudebnímu folkloru*. Oba dotazníky, které představovaly důležitou část zmiňovaných prací, obsahovaly totožné poslechové ukázky. V současném dotazníku záměrně došlo k zásadní obměně poslechových ukázek. Bude tak možno porovnat, zda má významný vliv na přijetí hudebního folkloru respondenty kvalita nahrávek a způsob interpretace.

1.3. Obecná charakteristika poslechové části dotazníku

Poslechová část dotazníku se skládá z dvaceti hudebních ukázek. Časová stopáž jednotlivých ukázek se pohybuje od 43 vteřin do zhruba 3,5 minuty. Délku dvou minut přesahují pouze dvě balady a verbuňk. U těchto písní bylo záměrem zachovat v celku jejich hlavní složky – u balad text jako nositele děje, u verbuňku postupnou vnitřní gradaci. V ostatních případech se jedná o úryvky písní, které jsou dostačující pro alespoň přibližnou demonstraci různých specifíků hudebního folkloru.

Respondentům jsou u každé hudební ukázky nabídnuty tři stupně hodnocení. Studenti tak mají možnost zvolit hodnocení kladné, neutrální a záporné.³ Dotazník je doplněn o volný prostor vyhrazený pro možný komentář respondenta ke každé ukázce.

³ Nabízené možnosti *Líbí, Nevadí, Nelíbí* budou studentům rovněž verbálně specifikovány před zahájením vyplňování dotazníku.

Poslechová část aktuálního dotazníku prošla ve srovnání s dotazníky využitými v rámci prací, na něž navazujeme, zásadní obměnou. Z původních dotazníků byla zachována pouze nejlépe a nejhůře ohodnocená ukázka.⁴

Nově byly zařazeny ukázky ve více či méně stylizovaném pojetí, rozmanitým instrumentálním i vokálním zpracováním, varianty z oblasti nonartificiální i artificiální hudby.

Ponechána byla také snaha o rozmanitost regionální. Po stránce tematické byla, stejně jako v předchozích dvou výzkumech, zařazena píseň milostná, žertovná, žatevní či balada. Vzhledem ke vzorku respondentů byla zvolena také jedna píseň z oblasti Brna. Dále byly zařazeny ukázky různého tanečního charakteru jako je starodávny, mateník, verbuňk a další. Vedle písní v různých českých a moravských dialektech byla zařazena také píseň se specifickým česko-polským nářečím „po našymu“,⁵ dále píseň slovenská a romská.

1.3.1. Specifika lidové písně na našem území

Na našem území lze rozlišit dva základní typy lidových písní náležících k tzv. východnímu a západnímu okruhu. Písně východního okruhu, typické zejména pro východní a jihovýchodní Moravu, přímo vychází ze slovní deklamace, intonace, rytmu a metra přirozené lidské mluvy. Nápěv bývá úzce spjat s textem. Některé útvary, jež se řadí k lidovým písním, dokonce hraničí s výrazně intonovanými řečovými projevy, např. „trávnice“ či „hojákačky“, plnící původně funkci dialogickou. Morava je také charakteristická velkým množstvím různorodých dialektů. V písních se vyskytují stopy archaických stupnicových řad, ve velké míře se zde uplatňují mollové tóniny. Významnou skupinu tvoří např. písně obřadní.⁶

Velmi osobitým útvarem je lyricko-epická balada, která hraje v tradičním hudebním repertoáru Slovanů nezastupitelnou roli. Zejména na východní Moravě, kde se typicky vyskytují spíše písně lyrického charakteru, je balada významným

⁴ *Už ty pilky dořezaly* v podání Cimbálové muziky Valašský vojvoda jako nejlépe hodnocená ukázka, *Jedú Turci, jedú* v podání A. Končítkové jako nejhůře hodnocená ukázka.

⁵ Problematikou se zabývá např. publikace BOGOCZOVÁ, Irena; BORTLICZEK, Małgorzata. *Jazyk příhraničního mikrosvěta : (běžná mluva Těšíňanů v ČR) = Język przygranicznego mikroświata : (mowa potoczna mieszkanców Zaolzia)*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2017.

⁶ VYSLOUŽIL, Jiří, FUKAČ, Jiří a TONCROVÁ, Marta. Lidová píseň. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 503-508.

nositelem navíc také složky epické. V rámci východního okruhu se většinou jedná o tragický příběh, jež má díky dějovým slokám prudký spád. Všechny sloky jsou zpívány na jeden nápěv, ačkoliv v důsledku prozodických změn může docházet k ojedinělým obměnám rytmu. Archaický typ balady byl údajně interpretován melismatickým způsobem⁷. Mezi častá témata na východní Moravě patří např. boj proti Turkům. Četné jsou balady milostné, rodinné, sociální, magicko-mytické a další. Balady na našem území mají společné rysy s baladami německými, polskými, slovenskými či maďarskými. Dle F. Sušila nelze opomenout také balady hrané a zpívané nejen k tanci. Na Moravě je tento typ balad spjatý s tanci starodávný, sedlácká atd.⁸

Starodávný je párový točivý tanec ve 3/4 taktu, typický zejména pro oblast Lašska. Skládá se z polonézové části, realizované za zpěvu taneční písně, a z víření dvojice na místě během instrumentální dohry. Existuje mnoho variant kroku, držení i způsobu víření.⁹

Dalším tancem typickým pro východní písňový okruh je verbuňk, pro který je přímo určen široký písňový repertoár. Jedná se o mužský tanec rozšířený zejm. v jihovýchodní části Moravy. Název je přejat z němčiny – slovo *werben* znamená odvod mladých mužů na vojnu. Součástí verbuňku je specifický taneční projev „cifrování“, při kterém se důraz klade zejména na ozdobné pohyby nohou. Na Slovácku se verbuňk tančí zejména sólově s možností velké pohybové improvizace. Přestože má tanec kořeny již asi v 18. století, složitěji se rozvinul až po druhé světové válce.¹⁰ Pro verbuňk je typický tečkovaný rytmus a bohatý výskyt synkop. Písně bývají ve 2/4 či 4/8 taktu. Tempo v závěru tance graduje.¹¹

Písně západního okruhu, vyskytující se zejména v Čechách, ale také na západní i střední Moravě, byly ovlivněny hudebním barokem a klasicismem. Převládají durové nápěvy, vyskytují se zde pravidelné rytmické hodnoty, jednodušší latentní harmonie, pravidelná hudební forma, u tanečních písní

⁷ Více tónů zpívaných na jedné slabice.

⁸ FUKAČ, Jiří, BENEŠ, Bohuslav a VYSLOUŽIL, Jiří. Balada. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 58-59.

⁹ JELÍNKOVÁ, Zdenka a PAVLICOVÁ, Martina. Starodávný. In: BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura O-Ž : Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. 3. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy university v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 959-960.

¹⁰ VYSLOUŽIL, Jiří, FUKAČ, Jiří a TONCROVÁ, Marta. Lidová píseň. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 503-508.

¹¹ FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří a TONCROVÁ, Marta. Verbuňk. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 989-990.

se vyskytuje proměnlivý takt.¹² Má společné rysy s německou či rakouskou lidovou písní. Oproti tomu typ východní svými rysy inklinuje spíše k oblasti karpatského oblouku. Zhruba pětina repertoáru lidových písní na našem území je pak v určitém vztahu s tradicí polskou.¹³ Dochází také k mísení typů – např. na Slovácku se vyskytují písně, které mají znaky západního okruhu.

Lidovou píseň lze dále dělit z hlediska dějovosti (zda je převažující složka lyrická nebo epická, příp. lyricko-epická kombinace), její původní funkce (obřadní písně, písně spojené s prací), tematiky (nejčastěji milostné, vojenské, zbojnické, pijácké, žertovné), vnitřní struktury slovesné či hudební (modální charakter, dur vs. moll) ad.

1.3.2. Výběr hudebních ukázek

Některé z ukázek předešlých dotazníků by se současnému posluchači, zejména pak z mladé generace, mohly zdát zastaralé jak po zvukové, tak po interpretační stránce, přestože byly zvoleny záměrně i vzhledem k jejich mimořádné autentické hodnotě. Mladší generace posluchačů je v současné době zvyklá na špičkovou kvalitu hudebních nahrávek, které jsou jim, zejména prostřednictvím internetu, nabízeny streamovacími a dalšími podobnými službami. Rychlý technologický vývoj klade nároky také na současné interprety zaměřující se na prezentaci folklorního materiálu.

Poslechová část dotazníku byla tedy záměrně upravena, aby bylo možno pozorovat, zda má klíčový vliv na hodnocení mladých respondentů skutečně způsob interpretace, textová srozumitelnost a zvuková kvalita hudebních ukázek. Většina nově zařazených poslechových ukázek pochází ze studiových alb současných interpretů.

Zároveň bylo snahou zachovat pestrost výběru ukázek, především regionální a tematickou. Při sestavování poslechové části byly do dotazníku zařazeny vzájemně kontrastující písně různé povahy, přestože z časových důvodů lze obsáhnout jen zlomek možností a variant.

¹² KUČEROVÁ, Judita. *Lidová píseň v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 9-11.

¹³ VYSLOUŽIL, Jiří, FUKAČ, Jiří a TONCROVÁ, Marta. Lidová píseň. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 503-508.

Cílem aktualizace poslechového dotazníku není získání výlučně pozitivních reakcí, ale jde především o zjištění, zda studenti hudební folklor obecně spíše nepřijímají, nehledě na kvalitu nahrávek a míru stylizace, nebo zda mají tyto dva faktory na hodnocení skutečně velký dopad.

Tabulka 1: Seznam zvolených hudebních ukázek

1.	Dyž sem šel okolo vrát. Dolní Němčí, taneční. Cimbálová muzika Ohnica. <i>Chlapci Hradišťané</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 14.]. Vsetín: Bsound, 2010.
2.	Nezachod' slunéčko. Starodávny. Zpěv Bambini di Praga. Hradišťan. <i>Zpívání o lásce</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 3.]. Praha: Studio A Českého rozhlasu, 2001.
3.	Žalo dziewczka. Instrumentální aranžmá. Muzička. <i>Live in Prague</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 4.]. Praha, 2013.
4.	Zahraj mi dudáčku. Chodsko. Muzika Jara. <i>Vandrovali hudci</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 13.]. Praha, 1997.
5.	Žádnij neví jako já. Čechy, taneční. Muzika Jara. <i>Vandrovali hudci</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 16.]. Praha, 1997.
6.	V hoře pěkná jedlica. Valašsko, balada. Zpěv M. Múčková. <i>CM Kašava – V hoře pěkná jedlica</i> . In: YouTube [online]. 03. 06. 2014 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: https://youtu.be/LSQ3igprI_o . Kanál uživatele Cimbálová muzika Kašava.
7.	Jedú Turci, jedú. Moravské Kopanice, balada. Zpěv A. Končítíková (a cappella). Olšava. <i>Lidové písně z moravskoslovenských Kopanic</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 4.]. Brno: Supraphon, 1976.
8.	Loli paradička. Romská. <i>LOLI PARADIČKA (pieseň k filmu – oficialny videoklip) EH Štefana Cínu</i> . In: YouTube [online]. 14. 07. 2019 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: https://youtu.be/3RalFyG-12g . Kanál uživatele Glupe řeči.
9.	Půjdu do Brna. Brněnsko. Hradišťan, Muzykanci. <i>Záznam koncertu Folklorní prázdniny Náměšť nad Oslavou 2002</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 3.]. Náměšť nad Oslavou, 2003.
10.	Mateníky. Východní Čechy, taneční. Muzika Jara. <i>Mateníky</i> . Soukromý archiv tělesa, Praha.
11.	Polajka. Aranžmá lidové písně Polajko, polajko¹⁴ v úpravě pro smyčcový kvartet a sólo hlas. Iva Bittová, Škampovo kvarteto. <i>Moravská lidová poezie v písních</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 33.]. Praha: Supraphon, 2004.

¹⁴ Vychází z původního aranžmá ze sbírky písní s klavírním doprovodem: JANÁČEK, Leoš. *Moravská lidová poezie v písních*. 2. vyd. Telč: Šolc, 1908, 59 s.

12.	Naseľa sem marijánku všady. Horňácko, milostná. Zpěv V. Malatincová. Musica Folklorica. <i>Ej, ženy, ženy, poradteže mi</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 3.]. Brno: Indies Scope, 2013.
13.	Sú rodiče. Uherskohradištsko, verbuňk. Cimbálová muzika Ohnica. <i>Chlapci Hradišťané</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 7.]. Vsetín: Bsound, 2010.
14.	Hore dolinečkú. Valašsko, taneční. Cimbálová muzika Radhošť. <i>Zahraj ně, Martínku</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 17.]. Brno: Indies Scope, 2010.
15.	Zašovská Fojtová. Valašsko, žatevní. Cimbálová muzika Radhošť. <i>Zahraj ně, Martínku</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 18.]. Brno: Indies Scope, 2010.
16.	Zaspala pa'enska. Slovensko, pijácká. SEUK. <i>Najkrajšie slovenské ľudové piesne o dobrej nálade – Flaštička, pohárik...</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 22.]. Bratislava: Forza Music, 2002.
17.	Už ty pilky dořezaly. Lašsko, taneční. Zpěv J. Krpec. Cimbálová muzika Valašský vojvoda. <i>Písne a tance z lašsko-valašského pomezí</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 22.]. Ostrava: Český rozhlas, 1997.
18.	Pilky. Artificiální skladba inspirovaná folklorní tvorbou. <i>Leoš Janáček: Lašské tance – Filharmonie Brno, A. Markovič.</i> In: YouTube [online]. 13. 03. 2013 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: https://youtu.be/e8BIRtagBws?t=1145 . Kanál uživatele Český rozhlas.
19.	Kjeryndy pujdymy. Těšínsko (česko-polský interdialekt „po našymu“). Zpěv B. Kulihová. <i>VUS Ondráš – The Best of Japan 2017 – Kjeryndy pujdymy.</i> In: YouTube [online]. 15. 03. 2018 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: https://youtu.be/Zpg-5Gsqj6w . Kanál uživatele vusondras.
20.	Proměny. Folkové zpracování lidové písně Darmo se ty trápíš.¹⁵ Zpěv L. Dusilová. Čechomor. <i>Proměny.</i> [zvukový záznam na CD]. [S. 2.]. Praha: Universal Music, 2001.

1.3.3. Míra a způsob stylizace hudebních ukázek

V evropském kontextu dochází vlivem industrializace a celkovým rozvojem společnosti k postupnému mizení folklorního materiálu, který ve své původní podobě reflektovali první představitelé folkloristiky. Tento materiál je postupně ovlivňován mj. masovým šířením produkce populární hudby. Díky novým edičním zpracováním lidových písní však zároveň dochází k jejich zpřístupnění a šíření, stávají se také základem výukového repertoáru ve školách a působí i na profesionální tvorbu artificiální. Již od konce 19. století byly zachycovány

¹⁵ SUŠIL, František. *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*. Praha: Vyšehrad, 1951. 2047.

hudebně instrumentální projevy prostřednictvím partitur.¹⁶ Byla budována základna pro instrumentální úpravy a aranžování lidových písní. Docházelo k přenášení folklorního materiálu z původního do nelidového prostředí, což vyústilo v první vlnu tzv. folklorismu.¹⁷

Ve 21. století je už zpravidla nemožné se s autentickým folklorem setkat. V drtivé většině se jedná o různě stylizované podoby, což pramení z přirozeného vývoje již od dob, kdy se začaly měnit původní funkce lidových hudebních projevů. V četných oblastech našeho území se snaží o folklorní rekonstrukce spolky a soubory prezentující specifika tamních lokalit. S rostoucí konkurencí se na veškerá umělecká tělesa kladou čím dál větší nároky. Česká republika i Slovensko mají své špičkové soubory dosahující profesionálních kvalit. Tanečníci v mnoha z nich prochází pravidelnými náročnými tréninky, od hudebníků se nezřídka vyžaduje patřičná znalost hudební teorie.

Folklor prochází změnami stejně jako jiné žánry. Jeho současní příznivci sami od folklorních těles běžně očekávají výkony odpovídající aktuálním trendům. Lze proto předpokládat, že i nezávislý posluchač má podvědomě nastavený jistý standard, který odráží dnešní dobu, a tím je především profesionalita převyšující čím dál cennější autentičnost.

V aktuálním poslechovém dotazníku převažují ukázky soudobých interpretů, které dosahují různé stylizační míry. Je prakticky nemožné s jistotou rozdělit hudební folklorní materiál dle přesně stanovených stupňů stylizace. V oblasti artificiální hudby, v níž dochází k inspiraci hudebním folklorem, se o takové rozdělení pokusil např. L. Tyllner, který rovněž považuje prolínání lidové a umělecké hudební kultury za všeobecně známý, charakteristický hudebně-kulturní jev.¹⁸ Díla inspirovaná folklorem dělí na:

- I. typ – citace nápěvu v původním tvaru bez dalšího rozvíjení,

¹⁶ Lidové hudební projevy do partitur jako první zaznamenali Martin Zeman, Leoš Janáček a Ludvík Kuba.

¹⁷ VYSLOUŽIL, Jiří, FUKAČ, Jiří a TONCROVÁ, Marta. Lidová píseň. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 503-508. Více k problematice folklorismu též VYSLOUŽIL, Jiří a BENEŠ, Bohuslav. Folklorismus. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 223-224.; PAVLICOVÁ, Martina, UHLÍKOVÁ, Lucie. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí Na Moravě a ve Slezsku*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997.

¹⁸ TYLLNER, Lubomír. Folklorní tradice v české hudbě 20. století. In: ČEREŠŇÁK, Bedřich. *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky: úvahy o jejím studiu a užívání*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2002, s. 79.

- II. typ – citace nápěvu nebo jeho části v původním tvaru a jeho další zpracování,
- III. typ – imitace folklorní tvorby (přetvoření folklorního materiálu do vlastní skladatelovy formy).

Současně dělí skladby dle nástrojů, nástrojových uskupení, forem a žánrů:

- 1. realizace klavírní nebo s klavírním doprovodem,
- 2. ve sborové stylizaci,
- 3. v instrumentálních skladbách,
- 4. v komorní tvorbě,
- 5. v orchestrální tvorbě,
- 6. v kantátové formě,
- 7. v operní a baletní formě,
- 8. účelová pásma písní a tanců,
- 9. zprostředkované folklorní náměty.¹⁹

V rámci tohoto výzkumu byla vytvořena stupnice 1 až 5, která má však pouze orientační funkci, a podle které lze alespoň nastínit celkový charakter poslechového dotazníku. Při sestavování stupnice bylo snahou zachytit specifika hudebních ukázek z hlediska jejich vnitřní struktury i nástrojového či vokálního zpracování.

Typ 1

Do této kategorie lze zařadit hudební materiál ryze autentického charakteru, tedy lidovou píseň vázanou ve své primární funkci na lidové předindustriální prostředí typické pro život základních vrstev obyvatelstva. Hlavním rysem má být prostota, autorská anonymita, nespisovný charakter textu i značná neustálenost v důsledku šíření písně ústní tradicí.²⁰ Interpretem je lidový hudebník pocházející z lidových vrstev, uplatňující své dovednosti amatérsky.²¹

¹⁹ TYLLNER, Lubomír. Folklorní tradice v české hudbě 20. století. In: ČEREŠŇÁK, Bedřich. *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky: úvahy o jejím studiu a užívání*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2002, s. 91-94.

²⁰VYSLOUŽIL, Jiří, FUKAČ, Jiří a TONCROVÁ, Marta. Lidová píseň. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 503-508.

²¹FUKAČ, Jiří. Lidový hudebník. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 513.

V tomto případě je možné do této kategorie zařadit pouze baladu z oblasti Kopic *Jedú Turci, jedú* v interpretaci a cappella.

Typ 2

Dalším stupněm může být snaha o autentické vyznění písní dle jejích konkrétních regionálních specifik, a to v podání zpravidla školených hudebníků, jež usilují o interpretačně kvalitní hudební projev. Typickým znakem tohoto způsobu interpretace lidové hudby je např. dodržování její tradiční vnitřní struktury. Píseň je členěna do jednotlivých slok, které od sebe oddělují instrumentální části vycházející primárně ze stejného základního popěvku.

Latentní harmonie je úzce vázána na melodii písně. Na východě a jihovýchodě Moravy často vychází z archaických melodických obrátů (např. lydická kvarta, mixolydická septima). Vyskytuje se také kolísání mezi tóny. Typickým je také durové vyústění mollových písní v důsledku užití intervalu velké tercie v jejich závěru či naopak mollové vyústění durových písní.²²

Ze seznamu hudebních ukázek je do této kategorie možno zařadit písně *Dyž sem šel okolo vrát, Nezachod' sluněčko, Zahraj mi, dudáčku, Žádnýj neví jako já, V hoře pěkná jedlica, Loli paradička, Mateníky, Naseľa sem marijánku všady, Sú rodiče, Hore dolinečku, Zašovská Fojtová, Zaspala pa'lenka, Už ty pilky dořezaly*.

Typ 3

V tomto případě interpreti záměrně opouští snahu o zachování autentické povahy písně. Dochází k výraznému aranžování s cílem dosáhnout využitím netradičních postupů efektivního působení na posluchače. V takovýchto ukázkách se vyskytuje vyšší míra melodického a rytmického varírování, harmonická složka může být až přebujelá.²³

Zachováno je využití nástrojů typických pro prezentaci hudebního folkloru, kterými jsou zpravidla housle, viola, kontrabas, cimbál, klarinet, případně

²² TROJAN, Jan. Harmonika moravské lidové písně. In: BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura A-N: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. 2. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy university v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 247-248.

²³ Např. častým užíváním mimotonálních dominant či II. a VI. stupně, na celkové vyznění harmonie může mít vliv také změna dominanty za subdominantu, klamný závěr, změna tónorodu akordů nebo postavení basového tónu.

sopraninová zobcová flétna či dudy. Úpravy nezřídka obsahují propracovaná nástrojová sóla. I díky nástrojovému obsazení v písniích stále dominuje složka folklorní.

Do této kategorie lze zařadit ukázky *Žalo dziewczę, Půjdu do Brna a Kjeryndy pujdymy*.

Typ 4

Sem lze zařadit citace lidových písní v jiných žánrech hudby. Jedná se především o zpracování lidové melodie v artificiální hudbě či folku. Vnitřní struktura lidové písně tak zůstává zachována. Píseň je však uchopena jinak po stránce instrumentační. Záměrně jsou voleny hudební nástroje, či celé skupiny nástrojů, jež se vymykají tradičnímu folklornímu instrumentáři. Finální interpretace písně již do značné míry ztrácí své původní folklorní vyznění.

Příkladem je v této kategorii hudební ukázka s názvem *Polajka*. Je v ní zachována původní melodie i text lidové písně *Polajko, polajko*. S přesnou citací folklorního materiálu kontrastuje jeho netradiční způsob instrumentace v podání smyčcového kvarteta.

Skladba Leoše Janáčka *Pilky*²⁴ opět přesně cituje melodii známé lidové písně *Už ty pilky dořezaly*. Tato melodie se stává ústředním tématem kompozice pro symfonický orchestr.

Píseň *Proměny* v podání folkové skupiny Čechomor je pak téměř přesnou citací lidové písně *Darmo se ty trápíš*,²⁵ a to jak po stránce melodické, tak po stránce textové.

Do této kategorie by bylo eventuálně možné zařadit také vokální stylizace a vícehlasé úpravy pro sbor.

Typ 5

Do poslední kategorie by spadal hudební materiál přebírající pouze určité folklorní prvky, kterými může být inspirace folklorním textem či tématem. Skladatel může převzít např. text lidové písně a zkomponovat k němu vlastní autorskou hudbu

²⁴ Součást orchestrálního cyklu L. Janáčka (JW VI/17) *Lašské tance*, úprava lidových tanců pro orchestr. 1. Starodávny I, 2. Požehnaný, 3. Dymák, 4. Starodávny II, 5. Čeladenský, 6. Pilky. Dokončeno 1924.

²⁵ SUŠIL, František. *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*. Praha: Vyšehrad, 1951. 2047.

vycházející přímo z deklamace slov, podobně jako je tomu mj. u některých děl Bohuslava Martinů.²⁶ Je známo, že folklorní aspekty uplatnil např. v opeře *Její pastorkyňa* Leoš Janáček. Jedná se o motivy lidové svatby, rekrutské písně, hru hudců ad.²⁷ Mezi poslechovými ukázkami, jež jsou součástí aktuálního dotazníku, se ukázky tohoto typu nevyskytují.

1.4. Obecná charakteristika verbální části dotazníku

Verbální část dotazníku zůstala totožná s verzí, jež byla použita při zkoumání v rámci bakalářské práce *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*.²⁸ Bude tak možno dosáhnout co nejpřesnějšího srovnání odpovědí respondentů různých věkových kategorií, kteří navíc vyrůstají ve dvou odlišných oblastech, jimiž jsou Brněnsko a Uherskohradištsko.

Dotazník je v rámci současného výzkumu koncipován jako anonymní. Respondent má možnost v jeho záhlaví uvést pouze svůj věk, pohlaví a třídu.

První část se zaměřuje na rodinné prostředí respondentů, konkrétně na zpěv a poslech lidových písní mezi členy rodiny. Respondent má možnost volby z nabízených variant i prostor pro jinou odpověď.²⁹ Následuje otázka zjišťující osvojený repertoár konkrétních lidových písní každého respondenta s podotázkou týkající se původního zprostředkovatele těchto písní.³⁰ Další část je věnována volnočasovým hudebním a souborovým aktivitám respondentů,³¹ poslední otázka je zaměřena na zpěvníky využívané v hodinách hudební výchovy.

1.5. Stanovení hlavních a vedlejších hypotéz

Pro vyhodnocení výsledků výzkumu bylo třeba nejprve určit předpoklady, které jsme rozdělili na hlavní a vedlejší. Hlavní hypotézy se týkají možných vlivů, jež mají

²⁶ *Zbojnické písně*, s podtitulem *Deset mužských sborů*, H. 361, 1957, B. Martinů zkomponoval na texty moravské a slovenské lidové poezie.

²⁷ (JW I/4) *Její pastorkyňa*, opera L. Janáčka dle literární předlohy Gabriely Preissové o třech jednáních, premiéra 1904 v Brně.

²⁸ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

²⁹ Na otázky *Kdo ve vaší rodině zpívá / poslouchá lidové písně?* lze vybrat z nabízených možností *rodiče, prarodiče, já* či doplnit odpověď vlastní.

³⁰ Otázka *Které lidové písně umíš zpívat?* s doplňující částí *Vypiš a uveď, kdo tě jim naučil*.

³¹ Respondent má možnost uvést, zda někdy navštěvoval folklorní soubor, hrál na hudební nástroj, zpíval sólově či ve sboru, dále z jakého důvodu tyto aktivity provozoval / provozuje.

dopad na hodnocení hudebních ukázek respondenty, v tomto případě studenty gymnázií. Mezi vedlejší hypotézy byly zařazeny další faktory, které je cílem prostřednictvím dotazníkového šetření ověřit. Při koncipování výzkumných hypotéz se vycházelo primárně z poznatků dříve provedených výzkumů.³²

Hlavní hypotézy:

- 1) *Kvalita nahrávek a sní související textová srozumitelnost mají vliv na hodnocení ukázek studenty.*
- 2) *Postoje studentů k hudebním ukázkám ovlivňuje životnost lidové kultury v lokalitě, v níž studenti vyrůstají.*
- 3) *Rodinné prostředí, ve kterém se udržuje zpěv a poslech lidových písní, pozitivně ovlivňuje přijetí hudebního folkloru studenty.*
- 4) *Pedagogové hrají klíčovou roli v předávání lidových písní mladým generacím.*
- 5) *Hudební aktivita studentů má pozitivní vliv na jejich přijetí i znalost lidových písní.*

Významným faktorem negativně ovlivňujícím přijetí některých poslechových ukázek mladými respondenty může být mimo jiné jejich špatná zvuková kvalita, která může mít vliv také na porozumění textu. Za první hlavní hypotézu je tedy považováno negativní přijetí nekvalitních zvukových nahrávek. Na základě výsledků z dříve zmiňovaných výzkumů se také lze domnívat, že mladá generace většinou není schopna docenit hodnoty autentického folkloru, což navíc souvisí s první vedlejší hypotézou.

Předchozí výzkumy poukázaly na to, že životnost lidové kultury v místě bydliště má významný vliv na přijetí folkloru mladou generací. Na Brněnsku, kde se v dnešní době folklorní tradice neudržují tolik intenzivně jako třeba na Slovácku, se očekává o něco horší přijetí lidových písní současnými studenty.

³² Jedná se o tyto výzkumné práce: KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002; ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.; HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

Předpokládá se rovněž, že respondenti vyrůstající v rodinách, jež pěstují pozitivní vztah k lidové hudbě, budou ukázky hodnotit pozitivněji než respondenti, kteří se doma s lidovou písní běžně nesetkávají.

Je známo, že učitelé hudební výchovy jsou vedle rodinného prostředí významným faktorem ovlivňujícím hodnotové tendence mladé generace. Lze tedy očekávat, že učitelé výchovy budou i v tomto případě významnými zprostředkovateli hudebního folkloru jejich studentům.

Lidové písně běžně tvoří část didaktického repertoáru při osvojování si hry na hudební nástroj či v rámci hodin zpěvu. Předpokládá se, že hudebně aktivní jedinci si budou přirozeně pěstovat pozitivní vztah k hudbě. Těchto jedinců by se mělo týkat i lepší přijetí a hlubší znalost lidových písní.

Vedlejší hypotézy:

- 1) *Studenti nepřijímají archaickou interpretaci písně.*
- 2) *Píseň folkového typu je studenty z oblasti Brněnska přijímána lépe než písně folklorního charakteru.*
- 3) *Studenti lépe přijímají písně, které znají ze školního nebo mimoškolního prostředí.*
- 4) *Studenti Gymnázia Křenová mají příznivější hodnotové tendence než studenti Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka.*

První tři vedlejší hypotézy byly stanoveny zejména na základě poznatků podobných zkoumání z let 2000, 2018 a 2020.³³ Vedlejší hypotéza č. 4 vychází z předpokladu, že hlavním zájmem studentů sportovně zaměřeného gymnázia jsou aktivity sportovní, zatímco studenti Gymnázia Křenová mají mimo jiné možnost navštěvovat pěvecký sbor a být pravidelně součástí kulturních akcí pořádaných školou.

³³ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002; ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.; HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

2. Realizace výzkumu

2.1. Vzorek respondentů

Do současného výzkumu byla zahrnuta dvě brněnská gymnázia.³⁴ Zkoumání se zúčastnilo celkem 108 respondentů ve věku od 15 do 18 let. Dotazníkové šetření bylo provedeno v sedmi gymnaziálních třídách. Zúčastnilo se jej přesněji 64 studentů Gymnázia Křenová a 44 studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka. Z genderového hlediska se do výzkumu zapojilo 55 dívek a 53 chlapců.

Tabulka 2: Respondenti z Gymnázia Křenová

Třída	Dívky	Chlapci	Celkem
1.B	11	7	18
1.D	7	6	13
2.C	8	9	17
4.A	6	10	16
Všechny třídy	32	32	64

Tabulka 3: Respondenti ze Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka

Třída	Dívky	Chlapci	Celkem
1.A	12	8	20
1.B	2	7	9
2.A	9	6	15
Všechny třídy	23	21	44

2.1.1. Informace o navštívených gymnáziích

Gymnázium Křenová

Brněnské Gymnázium Křenová bylo založeno již roku 1907. Součástí rozsáhlého školního areálu je kromě nové a staré budovy také dvůr se sportovním hřištěm a klidovou zónou. Součástí ročního programu jsou kulturní a historické exkurze, návštěvy divadel a koncertů, výměnné zahraniční pobyty, sportovní kurzy, soutěže a jiné aktivity.

³⁴ Vzhledem k zavedení plošných opatření v důsledku šíření viru COVID-19 na jaře roku 2020 bylo nemožné pokračovat v dotazníkovém šetření na dalších gymnáziích.

Gymnázium nabízí uchazečům možnost navštěvovat po dosažení základního vzdělání denní čtyřleté nebo denní šestileté studium. V rámci šestiletého studia mají studenti možnost připravovat se na mezinárodně uznávanou jazykovou zkoušku z německého jazyka Deutsches Sprachdiplom.³⁵

Od 70. let 20. století v rámci školy funguje také pěvecký sbor, který čítá kolem 30 členů. Repertoár sboru tvoří spirituály, lidové písně, duchovní hudba, ale také skladby populární hudby a dalších žánrů. Každoročně se sbor účastní vánočního koncertu duchovní hudby a různých pěveckých soutěží či vystoupení školy.³⁶

Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka

Také Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka nabízí uchazečům šestiletou a čtyřletou formu denního studia. Nachází se v ulici Botanická v brněnské části Královo Pole. Bylo založeno roku 1983 jako Sportovní škola. V té době byl její součástí kromě čtyřletého gymnázia i druhý stupeň základní školy. Od roku 1996 se Sportovní škola změnila na šestileté gymnázium, jehož koncept se nadále proměňoval.

V současnosti gymnázium navštěvuje okolo 420 studentů, kteří jsou rozděleni do 14 tříd. Mezi studenty je přibližně 20 % sportovních reprezentantů České republiky vyžadujících od svých učitelů individuální přístup. Tito studenti jsou pedagogy obzvláště vedeni k samostatné a zodpovědné práci a jsou tak spolu s ostatními absolventy gymnázia dostatečně připraveni pro další vysokoškolské studium.³⁷

³⁵ Vítejte! – Gymnázium Brno, Křenová 36. *Gymnázium Brno, Křenová 36* [online]. Copyright © 2020 [cit. 16.09.2020]. Dostupné z: <https://www.gymkren.cz/2016/03/gymnazium-krenova/>

³⁶ Pěvecký sbor – Gymnázium Brno, Křenová 36. *Gymnázium Brno, Křenová 36* [online]. Copyright © 2020 [cit. 16.09.2020]. Dostupné z: <https://www.gymkren.cz/aktivity/pevecky-sbor-2/>

³⁷ Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka. *Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka* [online]. Copyright © 2020 [cit. 16.09.2020]. Dostupné z: <https://www.sglbrno.cz/studium.php>

2.1.2. Věková kategorie respondentů z psychologického hlediska

Do současného zkoumání se zapojili respondenti ve věku od 15 do 18 let. Tento věkový rozptyl je možno zařadit do období pozdní adolescence, která dle Marie Vágnerové trvá přibližně od 15 do 20 let.³⁸

Po stránce biologické je toto období charakteristické pohlavním dozráváním. Dochází k profesním přípravám a k přijetí nových sociálních rolí, jež jsou prestižnější než role v dětství. Zklidňují se mezilidské vztahy v rodinném prostředí, dochází také k rozvoji vztahů vrstevnických a partnerských. Z právního i sociálního hlediska je důležitým mezníkem zejména 18. rok života. Jedinec přijímá plnou zodpovědnost za své chování a svobodné rozhodování.³⁹

Ve srovnání s předchozím obdobím puberty je adolescence poměrně klidnější. Podobně jako mezi pubescenty jsou však i mezi adolescenty výrazné interindividuální rozdíly. To je dáno mimo jiné odlišným směřováním jednotlivých typologických skupin adolescentů. Někteří po ukončení povinné školní docházky odchází do zaměstnání, jiní na střední odborné školy apod. Tím se také liší vlastní hodnotové orientace jedinců i ekonomická závislost na rodičích, s níž souvisí sociální přijetí či nepřijetí adolescenta mezi dospělé. Zejména vysokoškolským studentům se pak pomyslně oddaluje přijetí role dospělého.

Specifickým jevem tohoto vývojového období je tzv. psychosociální moratorium. Jedinec již odmítá být považován za dítě a zároveň se staví negativně ke způsobu života dospělých, který se jim jeví jako příliš stereotypní. Ocitá se tak na hranici, kdy usiluje o prodloužení mládí a benefitů s ním spojených, ale také o respekt a přijetí ze strany dospělých.⁴⁰

Adolescenti jsou za působení silné motivace schopni dosahovat vysokých výkonů, ať už se týkají jednotlivých učebních předmětů, sportu či jiných zájmových aktivit. Ve školním prostředí však u nich často dochází k záměrnému ignorování možnosti uspět, ať už vlivem málo rozvinutých volných vlastností, jako je vytrvalost, či v důsledku tlaku svého okolí, zejména pak vrstevníků.⁴¹

³⁸ Existuje však více pojetí udávajících mírně se lišící věkový rozptyl tohoto vývojového období.

³⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Univerzita Karlova, 2005, s. 324-325.

⁴⁰ ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001, s. 238-239.

⁴¹ Tendence k průměrnosti a nenápadnosti, podceňování hodnoty vzdělání a kultury apod.

V rámci aktuálního dotazníkového šetření lze od skupiny respondentů ve věku 15-18 let očekávat, že budou po dobu 45 minut schopni pozornosti a koncentrace. Studenti tohoto věku by rovněž měli k autoritám, jako je role pedagoga, přistupovat s větší mírou respektu než mladší žáci základních škol, pro něž bývá naopak typická vzdorovitost. Na odpovědi respondentů by však v tomto případě mohly mít negativní vliv okolní faktory, zejména přístup spolužáků.

2.2. Výzkumná lokalita Brněnsko z etnografického hlediska

Pojem Brněnsko není lidovým, nýbrž umělým označením přechodné oblasti mezi Horáckem a Podhoráckem, Hanou a hanáckým Slováckem. Název se začal užívat teprve na počátku 20. století, a to ve významu označujícím město Brno s jeho přilehlým okolím i jako pojmenování pro širší Brněnsko.⁴²

V důsledku historických událostí je toto území zásadně poznamenáno kulturními i jazykovými vlivy německými. Utváření lidové kultury od předměstí Brna až po jeho přechodné oblasti výrazně ovlivnilo jeho poněmčené průmyslové středisko. Obyvatelé části Vyškovska, Slavkovska, Kloboucka a dalších přechodných oblastí se dříve hlásili buďto k Podhorákům, Horákům, Hanákům, nebo se nehlásili k nikomu, jelikož pro tento lid neexistovalo žádné společné pojmenování. Po stránce jazykové spadá toto území z většiny do skupiny dialektů hanáckých, resp. středomoravských.⁴³

Kolem moravské metropole města Brna přesto leží několik, dříve samostatných, národopisně specifických obcí, udržujících tradice jako hody a ostatky. S nimi jsou spojeny místní tance, zvyky a písně. Mezi tyto lokality patří Komín, Jundrov, Medlánky, Líšeň, Tuřany, podle pamětníků v minulosti též Řečkovice, Královo Pole, Husovice, Obřany, Maloměřice, Juliánov, Židenice, Slatina, Šlapanice, Lískovec, Bohunice, Žebětín či Kohoutovice. Kromě toho jsou hody po vzoru těch brněnských typické i pro vzdálenější obce, např. Omice, Troubsko, Střelice, Bosonohy nebo Ostopovice.⁴⁴

⁴² JEŘÁBEK, Richard. Etnografické oblasti, okrsky, přechodná pásma a jejich obyvatelé. In: JANČÁŘ, Josef. *Lidová kultura na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury. Vlastivěda moravská, 2000, s. 14-15.

⁴³ JEŘÁBEK, Richard. Etnografická diferenciaci. In: FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 193-201.

⁴⁴ JELÍNKOVÁ, Zdenka. *Lidový tanec na Brněnsku v zrcadle dobových dokumentů*. Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1992, s. 3.

Přestože bylo Brněnsko velkou měrou ovlivněno kulturou německy mluvícího obyvatelstva, z národopisného hlediska se původně vyznačovalo bohatými kroji s cennými výšivkami, významným písňovým a hudebním fondem i bohatým tanečním repertoárem a lidovými tradicemi. Tance ve velké míře souvisely s výročními a rodinnými obyčejí. Nejstarším doloženým tancem na Brněnsku je tzv. hanácký tanec, který je datován do poloviny 18. století. Tento druh tance, jinak typický pro Hanou, byl také spolu s prezentací nejkrásnějších krojů a lidových tradic oblíbeným k pobavení šlechtických vrstev.

Guberniální sbírka z roku 1819⁴⁵ obsahuje kromě nejvíce zde zastoupeného hanáckého tance rovněž záznamy tanců uherská, dajč, lendler, štajeriš či kozácká, kromě toho také tance zábavného charakteru, tance k příležitosti hodů, stírání berana apod., objevuje se i skočná. Stejně jako v jiných moravských krajích byl na Brněnsku oblíbený také menuet.

Mezi doložené hudební nástroje využívané lidovými hudebníky na Brněnsku patří housle, dudy a malý cimbál. Díky folklorním sběrům lze, podobně jako jinde na Moravě, i na Brněnsku nalézt významné písně a tance, jež svou specifičností charakterizují vkus tamního obyvatelstva v různých historických epochách. Četné písně a záznamy tanců z Brněnska konkrétně dokládají např. písňové Františka Sušila. Kromě Sušilových sběrů jsou dalšími významnými prameny mimo jiné také sběry Františky Kyselkové, Leoše Janáčka, Františka Bartoše a dalších osobností.⁴⁶

2.2.1. Sběratelé lidových písní a tanců ve vztahu k Brnu

S městem Brnem je spojeno několik důležitých osobností, jež se zabývaly sběrem či úpravami lidových písní, ale také záznamem lidových tanců. Mnoho z nich se soustředilo kolem brněnských vzdělávacích institucí či hudebních těles a významně svými sbírkami a díly přispělo k šíření hudebního folklorního materiálu na celé Moravě i za jejími hranicemi.

Stěžejní osobností je katolický duchovní a sběratel lidových písní František Sušil, který v Brně studoval i pedagogicky působil. Své první sběry podnikl již

⁴⁵ VETTERL, Karel, HRABALOVÁ, Olga (eds.). *Guberniální sbírka písní a instrumentální hudby z Moravy a Slezska z roku 1819*. [Kritické vyd.]. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1994.

⁴⁶ JELÍNKOVÁ, Zdenka. *Lidový tanec na Brněnsku v zrcadle dobových dokumentů*. Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1992, s. 9-12.

ve 20. letech 19. století. Zaměřil se na moravské regiony Brněnsko, Slovácko, Lašsko, Valašsko, také na Opavsko a Těšínsko. Zpočátku měl několik spolupracovníků, postupně se však začal spoléhat především na svou vlastní práci. Nejvýznamnějšími jsou Sušilovy tři písňové sbírky, které mají společné stránky obsahové, liší se však rozsahem, způsobem a kvalitou zpracování. Jako první vyšly v roce 1835 *Moravské národní písně*. Roku 1840 pak *Moravské národní písně. Sbírká nová*. Svou práci Sušil završil sbírkou *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*, jež vycházela sešitově mezi lety 1853-1859 v Brně, souborně pak roku 1860.⁴⁷

V 80. a 90. letech 19. století došlo k výraznému nárůstu zájmu o folklorní výzkumy a sběry, v jejichž čele stál Leoš Janáček. Jeho osobnost je s Brnem neodmyslitelně spjata. V Brně nejen studoval, ale také působil jako pedagog, hudební skladatel, sbormistr, folklorista a organizátor kulturního dění. Jeho odborný zájem o lidovou píseň započal přibližně v polovině 80. let 19. století a trval až do konce skladatelova života. Lidová píseň zásadním způsobem ovlivnila i Janáčkovu tvorbu artificiální. Důležitým faktorem v jeho životě bylo také setkání s folklorními osobnostmi, mezi něž patřil František Bartoš. Společným dílem Janáčka a Bartoše jsou *Národní písně moravské, v nově nasbírané*, které vyšly v letech 1888-1889 a poté 1899-1901. Janáček sem v letech 1899-1901 zařadil brněnské tance a písně ze záznamů Lucie Bakešové a Františky Kyselkové.⁴⁸ Spolupráce Janáčka a Bartoše však byla rozsáhlejšího charakteru. Dalším jejich společným dílem je *Kytice z národních písní moravských*, jež prvně vyšla v Telči v roce 1890.

Lucie Bakešová je pokládána za první sběratelku moravských tanců zabývající se tanečním pohybem. Je také považována za objevitelku pro Brněnsko významného letnicového obchůzkového obřadního zvyku tzv. královniček. Tento zvyk se pojí se starobylými tanci a zpěvy. Při popisech tanečních pohybů se jejími radami inspiroval i sám Janáček. Bakešová pak s Janáčkem a Kyselkovou

⁴⁷JERÁBEK, Richard, TONCROVÁ, Marta. František Sušil. In: BROUČEK, Stanislav, JERÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*. 1. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 212-213.

⁴⁸TONCROVÁ, Marta. Leoš Janáček. In: BROUČEK, Stanislav, JERÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*. 1. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 91-92.

spolupracovala např. po stránce hudební.⁴⁹ Aktivně propagovala národopisné snahy na Brněnsku, zaznamenávala moravské lidové zvyky, písně, postupy lidového léčení, tance, pořekadla, dětské hry i některé lidové projevy výtvarné. Časopisecky byly otištěny její četné národopisné příspěvky.⁵⁰

Další významnou sběratelkou lidových písní, pedagožkou a blízkou spolupracovnicí Leoše Janáčka je Františka Kyselková. Od roku 1907 byla též členkou Pracovního výboru pro českou národní píseň na Moravě a ve Slezsku. Podařilo se jí zaznamenat celkem 4892 lidových písní. Lze ji považovat za objevitelku dlouho opomíjených oblastí Horácka a Brněnska. Jako jedna z prvních osobností zaznamenala roku 1909 lidové písně na fonograf. Některé z jejích zápisů byly otištěny i ve sbírkách Františka Bartoše a Leoše Janáčka.⁵¹

Výše zmíněný jazykovědec, národopisec a pedagog František Bartoš je autorem významného jazykovědeckého díla *Dialektologie moravská I-II* z let 1886 a 1895, které je výsledkem mnohaletých průzkumů o moravském nářečí, doplněno roku 1906 *Dialektickým slovníkem moravským*. Mezi jeho další stěžejní práce lze zařadit sbírku lidových písní *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými. Za doplněk sbírky Sušilovy...*, vydané roku 1889 v Brně.⁵² Spolu s Cyrilem Mašíčkem se pak Bartoš zaměřil na brněnskou oblast Líšně. V *Národních písních* dokládá hodové tance čtyř stárků se šavlemi, polky, dále tance galup, hulán, kanafaska, žduchavá – řeznická a šátková (*Dež sem jel do Prahe – Šíl zahradník do zahrade*), jež jsou pro Líšeň typické. Se zmiňovaným Cyrilem Mašíčkem vydal také v roce 1902 monografii *Líšeň. Obrázky lidopisné*. Zaznamenal do ní kromě uvedených tanců také mazurku, sósedskou, ševčuvskou, židovskou, taneční hru hotařskou, svatební honění kocoura či dívčí kola kolem máje.

⁴⁹ JELÍNKOVÁ, Zdenka. *Lidový tanec na Brněnsku v zrcadle dobových dokumentů*. Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1992, s. 13.

⁵⁰ VEČERKOVÁ, Eva. Lucie Bakešová. In: BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*. 1. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 18.

⁵¹ TONCROVÁ, Marta. Františka Kyselková. In: BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*. 1. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 131.

⁵² JEŘÁBEK, Richard. František Bartoš. In: BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*. 1. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 20-21.

Oblasti Líšně se ještě ve větší míře věnoval líšeňský rodák Josef František Svoboda, který v Brně studoval a později působil jako úředník. V roce 1954 otiskl více než 40 tanců, mezi nimiž dominují tance figurální. Podle Zdeny Jelínkové je nutno brát v úvahu, že některé zveřejněné tance se liší od tanců typických pro tuto oblast.⁵³ Svoboda byl také významným organizátorem národopisných líšeňských slavností.

V souvislosti s městem Brnem nelze opomenout ani osobnost pedagoga, hudebního skladatele a sběratele lidových písní Josefa Černíka. Studoval na gymnáziu v Uherském Hradišti, později na brněnské varhanické škole. V Brně také navštěvoval soukromé hodiny skladby u Vítězslava Nováka a mimo jiné působil jako profesor hudby na mužském učitelském ústavu. Výrazně jej ovlivnila kultura moravských Kopanic. Je autorem sbírky písní *Zpěvy moravských kopaničářů*, která byl vydána v Uherském Brodě v roce 1902. Roku 1943 vyšla jeho sbírka slováckých písní *Po našem*. Intenzivně se věnoval také sběru lidových písní na Brněnsku. Výbor *Vonička lidových písní z Brněnska* je však sestavena ze záznamů Sušila, Kyselkové a dalších sběratelů hudebního folkloru. O lidových písních psal rovněž odborné statě, věnoval se jejich hudebním úpravám a inspiroval se jimi též jako hudební skladatel.⁵⁴

⁵³ JELÍNKOVÁ, Zdenka. *Lidový tanec na Brněnsku v zrcadle dobových dokumentů*. Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1992, s. 12.

⁵⁴ ŠVÁBOVÁ, Jana. Josef Černík. In: BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, (eds). *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*. 1. svazek. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007, s. 39.

3. Výsledky výzkumu

3.1. Vyhodnocení poslechové části dotazníku

Následuje přehled tří tabulek shrnující výsledky poslechové části dotazníku. Názvy hudebních ukázek jsou v tabulkách seřazeny dle pořadí, v jakém byly dané písně studentům představeny. Dále tabulky obsahují třístupňovou škálou hodnocení, pod níž jsou vždy uvedeny konkrétní počty respondentů spolu s procentuálním vyjádřením. Tučně je vyznačeno pět nejlépe a pět nejhůře ohodnocených ukázek. První ze tří následujících tabulek shrnuje hodnotové tendence všech účastníků výzkumu, druhá obsahuje hodnocení respondentů z Gymnázia Křenová a třetí se zaměřuje na studenty Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka.

Další podkapitoly se budou zabývat jednotlivými nejlépe a nejhůře přijatými písněmi, a to jak v rámci celkového vzorku respondentů, tak s přihlédnutím ke specifickým hodnotovým tendencím každého z navštívených gymnázií. Tyto výsledky pak budou srovnávány s daty z minulých let. Shrnutý budou také hodnotové tendence konkrétních gymnaziálních tříd. Zvláštní pozornost bude věnována přijetí lidové balady či různých hudebních žánrů.

Tabulka 4: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek všemi respondenty

Ukázka	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
1. <i>Dyž sem šél okolo vrát</i>	49 (45,4 %)	37 (34,3 %)	22 (20,4 %)
2. <i>Nezachod' slunéčko</i>	10 (9,3 %)	30 (27,8 %)	68 (63 %)
3. <i>Žalo dziewcza</i>	44 (40,7 %)	41 (38 %)	23 (21,3 %)
4. <i>Zahraj mi, dudáčku</i>	10 (9,3 %)	44 (40,7 %)	54 (50 %)
5. <i>Žádnjy neví jako já</i>	70 (64,8 %)	20 (18,5 %)	18 (16,7 %)
6. <i>V hoře pěkná jedlica</i>	19 (17,6 %)	31 (28,7 %)	58 (53,7 %)
7. <i>Jedú Turci, jedú</i>	9 (8,3 %)	15 (13,9 %)	84 (77,8 %)
8. <i>Loli parádička</i>	65 (60,2 %)	27 (25 %)	16 (14,8 %)
9. <i>Půjdu do Brna</i>	37 (34,3 %)	45 (41,7 %)	26 (24,1 %)
10. <i>Mateníky</i>	23 (21,3 %)	40 (37 %)	45 (41,7 %)
11. <i>Polajka</i>	15 (13,9 %)	34 (31,5 %)	59 (54,6 %)
12. <i>Naseťa sem marijánku všady</i>	24 (22,2 %)	40 (37 %)	44 (40,7 %)
13. <i>Sú rodiče</i>	15 (13,9 %)	49 (45,4 %)	44 (40,7 %)
14. <i>Hore dolinečků</i>	26 (24,1 %)	52 (48,1 %)	30 (27,8 %)
15. <i>Zašovská Fojtová</i>	5 (4,6 %)	33 (30,6 %)	70 (64,8 %)
16. <i>Zaspala pálenka</i>	41 (38 %)	46 (42,6 %)	21 (19,4 %)
17. <i>Už ty pilky dořezaly</i>	59 (54,6 %)	29 (26,9 %)	20 (18,5 %)
18. <i>Pilky</i>	21 (19,4 %)	49 (45,4 %)	38 (35,2 %)
19. <i>Kjeryndy pujdymy</i>	22 (20,4 %)	38 (35,2 %)	48 (44,4 %)
20. <i>Proměny</i>	86 (79,6 %)	13 (12 %)	9 (8,3 %)

Tabulka 5: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek studenty Gymnázia Křenová

Ukázka	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
1. <i>Dyž sem šel okolo vrát</i>	37 (57,8 %)	22 (34,4 %)	5 (7,8 %)
2. <i>Nezachod' slunéčko</i>	7 (10,9 %)	23 (35,9 %)	34 (53,1 %)
3. <i>Žalo dzievča</i>	30 (46,9 %)	23 (35,9 %)	11 (17,2 %)
4. <i>Zahraj mi, dudáčku</i>	5 (7,8 %)	27 (42,2 %)	32 (50 %)
5. <i>Žádnyj neví jako já</i>	48 (75 %)	11 (17,2 %)	5 (7,8 %)
6. <i>V hoře pěkná jedlica</i>	16 (25 %)	21 (32,8 %)	27 (42,2 %)
7. <i>Jedú Turci, jedú</i>	3 (4,7 %)	11 (17,2 %)	50 (78,1 %)
8. <i>Loli parádička</i>	42 (65,6 %)	13 (20,3 %)	9 (14,1 %)
9. <i>Půjdu do Brna</i>	27 (42,2 %)	32 (50 %)	5 (7,8 %)
10. <i>Mateníky</i>	16 (25 %)	29 (45,3 %)	19 (29,7 %)
11. <i>Polajka</i>	5 (7,8 %)	24 (37,5 %)	35 (54,7 %)
12. <i>Nasela sem marijánku všady</i>	16 (25 %)	28 (43,8 %)	20 (31,3 %)
13. <i>Sú rodiče</i>	10 (15,6 %)	33 (51,6 %)	21 (32,8 %)
14. <i>Hore dolinečků</i>	16 (25 %)	31 (48,4 %)	17 (26,6 %)
15. <i>Zašovská Fojtová</i>	2 (3,1 %)	17 (26,6 %)	45 (70,3 %)
16. <i>Zaspala pálenka</i>	31 (48,4 %)	21 (32,8 %)	12 (18,8 %)
17. <i>Už ty pilky dořezaly</i>	42 (65,6 %)	17 (26,6 %)	5 (7,8 %)
18. <i>Pilky</i>	13 (20,3 %)	33 (51,6 %)	18 (28,1 %)
19. <i>Kjeryndy pujdymy</i>	14 (21,9 %)	22 (34,4 %)	28 (43,8 %)
20. <i>Proměny</i>	56 (87,5 %)	6 (9,4 %)	2 (3,1 %)

Tabulka 6: Souhrnné hodnocení hudebních ukávek studenty Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka

Ukázka	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
1. <i>Dyž sem šél okolo vrát</i>	12 (27,3 %)	15 (34,1 %)	17 (38,6 %)
2. <i>Nezachod' slunéčko</i>	3 (6,8 %)	7 (15,9 %)	34 (77,3 %)
3. <i>Žalo dziewczča</i>	14 (31,8 %)	18 (40,9 %)	12 (27,3 %)
4. <i>Zahraj mi, dudáčku</i>	5 (11,4 %)	17 (38,6 %)	22 (50 %)
5. <i>Žádnjy neví jako já</i>	22 (50 %)	9 (20,5 %)	13 (29,5 %)
6. <i>V hoře pěkná jedlica</i>	3 (6,8 %)	10 (22,7 %)	31 (70,5 %)
7. <i>Jedú Turci, jedú</i>	6 (13,6 %)	4 (9,1 %)	34 (77,3 %)
8. <i>Loli parádička</i>	23 (52,3 %)	14 (31,8 %)	7 (15,9 %)
9. <i>Půjdu do Brna</i>	10 (22,7 %)	13 (29,5 %)	21 (47,7 %)
10. <i>Mateníky</i>	7 (15,9 %)	11 (25 %)	26 (59,1 %)
11. <i>Polajka</i>	10 (22,7 %)	10 (22,7 %)	24 (54,5 %)
12. <i>Naseťa sem marijánku všady</i>	8 (18,2 %)	12 (27,3 %)	24 (54,5 %)
13. <i>Sú rodiče</i>	5 (11,4 %)	16 (36,4 %)	23 (52,3 %)
14. <i>Hore dolinečků</i>	10 (22,7 %)	21 (47,7 %)	13 (29,5 %)
15. <i>Zašovská Fojtová</i>	3 (6,8 %)	16 (36,4 %)	25 (56,8 %)
16. <i>Zaspala pálenka</i>	10 (22,7 %)	10 (22,7 %)	24 (54,5 %)
17. <i>Už ty pilky dořezaly</i>	17 (38,6 %)	12 (27,3 %)	15 (34,1 %)
18. <i>Pilky</i>	8 (18,2 %)	16 (36,4 %)	20 (45,5 %)
19. <i>Kjeryndy pujdymy</i>	8 (18,2 %)	16 (36,4 %)	20 (45,5 %)
20. <i>Proměny</i>	30 (72,7 %)	7 (15,9 %)	7 (15,9 %)

3.1.1. Kladné tendence všech respondentů

V souhrnném hodnocení byly mezi nejlépe přijatými hudebními ukázkami folková píseň pod názvem *Proměny*⁵⁵ (79,6 %) v podání skupiny Čechomor, dále česká lidová píseň *Žádnýj neví jako já* (64,8 %) a třetí v pořadí cikánská píseň *Loli paradička* (60,2 %). Ukázka *Už ty pilky dořezaly* (54,6 %), která byla v rámci minulých zkoumání mezi nejlépe ohodnocenými ukázkami, byla v současném výzkumu na místě čtvrtém, *Dyž sem šél okolo vrát* (45,4 %) na místě pátém.

Není překvapující, že píseň folkového typu, navíc studentům dobře známá, sklídila nejvyšší počet kladných hlasů. Respondenti často uváděli poznámky jako *znám – skvělá; znám ze sboru; zpívali jsme to ve škole; miluju; nejlepší ze všech; tahle je super; srdcovka; kterou zpíváme v hudebce* atd. Lze tedy předpokládat kladnější tendence u písní, které respondenti dobře znají, než u písní jim cizích.

Druhou nejlépe ohodnocenou píseň *Žádnýj neví jako já* většina respondentů rovněž znala ze školy či televizních pohádek. Dokládají to i komentáře typu *objevilo se v české pohádce; evokuje mi to dětství; to je z pohádky; vzpomínková; tradiční; známá*. Tento výsledek ještě více potvrzuje kladnější přijetí všeobecně známých písní. Kromě toho se vyskytovaly komentáře jako *dobrý rytmus; rychlá; chytlavá; svižná; příjemná; energická*, popisující charakterové vlastnosti ukázky.

V pořadí třetí nejlépe ohodnocenou ukázkou je romská píseň *Loli paradička*. Dotazníky z roku 2002 a 2018 obsahovaly rovněž jednu píseň romskou.⁵⁶ V obou případech se tato ukázka pod názvem *Cikánský tábor* umístila mezi pěti nejlépe přijatými. To dokazuje oblibu energického a velmi temperamentního romského folkloru napříč lety i věkovými kategoriemi respondentů. To studenti potvrdili i svými komentáři *paráda; proudí mi to v krvi; oslavná; úžasná; rytmická; to musí zlepšit náladu asi každému; veselé, super; má to pravý říz; svižné; velmi povedené; akční* apod.

Čtvrtá nejlépe přijatá píseň *Už ty pilky dořezaly* se stejně jako v předchozích výzkumech stále těší oblibě studentů, ať už pro její veselé vyznění či všeobecnou známost. V roce 2018 se umístila dokonce na místě prvním, v roce 2002 pak na stejné pozici jako v rámci výzkumu současného. Mezi komentáři studentů

⁵⁵ Původní lidová píseň *Darmo se ty trápíš*. SUŠIL, František. *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*. Praha: Vyšehrad, 1951. 2047.

⁵⁶ Romská píseň *Cikánský tábor*, Maďarsko, taneční. Zpěv J. Horváth, hraje cikánská kapela K. Vöröse. Budapešť, 1980.

se vyskytlo např. *líbí se mi ta rytmika; roztomilá melodie; o veselí; vzpomínky na školku; pozitivní; znám, líbí; vtipná*. Studenti navíc reagovali na lašské prvky ve výslovnosti interpretů komentáři typu *kratke zobaky; ostravská* apod.

Na pátém místě mezi nejlépe ohodnocenými ukázkami je taneční píseň *Dyž sem šel okolo vrát* (45,4 %) z Dolního Němčí. Studenti ukázkou komentovali poznámkami *živá; veselá; akční; rytmická; na poslech pěkná; hodí se na hody; hezké housle; cimbál zlepšil dojem; tak akorát na tančení; svižná melodie; zvučné nebo pěkně zní*.

Ukázalo se, že zejména dvě nejlépe přijaté písně respondenti většinou dobře znali ze školního prostředí, televize či jiných zdrojů. Známé písně byly i slovně velmi pozitivně hodnoceny, přestože nespádají do žánrů, jež jsou pro většinu gymnazistů atraktivní. Mezi nejlépe ohodnocenými ukázkami folklorního typu se dále opakují komentáře poukazující na jejich výrazný rytmus, svižnější tempo a veselé vyznění, což lze považovat za jejich společné rysy.

3.1.2. Záporné tendence všech respondentů

Stejně jako v předchozích výzkumech byla dle očekávání v rámci souhrnného hodnocení nejhůře přijata autentická balada z moravských Kopic *Jedú Turci, jedú* (77,8 %). Balada je interpretována A. Končítíkovou a cappella. Píseň *Zašovská Fojtová* (64,8 %) v podání dívčího sboru byla druhou nejhůře přijatou ukázkou. Jedná se opět o provedení a cappella. Třetí nejhůře ohodnocenou ukázkou je *Nezachod' slunéčko* (63 %) v interpretaci Hradišťanu a dětského sboru Bambini di Praga, čtvrtou *Polajka* (54,6 %) v podání Ivy Bittové a Škampova kvarteta, pátou *Zahraj mi dudáčku* (50 %) z oblasti Čech.

Nejhůře přijatá ukázka *Jedú Turci, jedú* je charakteristická svou autentičností, kterou v drtivé většině studenti neocenili.⁵⁷ Pro konkrétnější určení důvodů opakovaného odmítnutí ukázky je třeba zaměřit se také na poznámky samotných studentů, kterým v tomto případě záměrně věnujeme větší pozornost než u jiných hudebních ukázek.⁵⁸ Jedná se o komentáře *špatný zvuk; přijde mi to spíš jako „kvílení“; jak babka z trhu; moc pomalé;*

⁵⁷ V ojedinělém případě však neutrálně hodnotící student poukázal na obsahovou stránku balady komentářem *historické téma*, další z neutrálně hodnotících studentů uvedl poznámku *zajímavá interpretace*.

⁵⁸ Ukázka *Jedú Turci, jedú* byla totiž nejhůře přijata také v rámci výzkumů z roku 2018 a 2002.

nelíbí se mi ani zpěv ani hudba; strašná píseň; zní to jako svolávání k modlitbě; zpěvačce není moc rozumět; nelíbí se mi melodie; unavující; chybí mi nástroje; špatně se poslouchá; nelíbil se mi zpěvaččin hlas; nerozuměla jsem jí; nezajímavé; pro starší lidi spíš; chtělo by to lepší mikrofon; špatná kvalita; tomu se snad nedá říkat zpěv; tohle mi moc jak píseň nepřijde; divný zpěv; takové pomalé umírání; trochu depresivní; špatná kvalita i interpret. Ve většině případů se poznámky studentů týkaly hlasového projevu a zvukové kvality nahrávky, ale také pomalého tempa ukázky.

V podání a cappella je i druhá nejhůře přijatá ukázka, tzv. hečená ze Zašové na Valašsku pod názvem *Zašovská Fojtová*. Spolu s písní *Jedú Turci*, jedú se zároveň jedná o jediné dvě interpretace písní bez nástrojového obsazení v rámci současného dotazníku. Mezi poznámkami studentů se vyskytlo *bez hudby, nelíbí se mi to; chybí mi nástroje; je to moc vysoko; bolí mě z toho hlava; bolí mě z toho uši; ukřičené; monotónní; moc hlasů; moc pomalé na mne; nelíbí se mi řvaní*.

Píseň *Nezachod' slunéčko* v podání Hradišťanu a dětského sboru Bambini di Praga skončila jako třetí nejhůře ohodnocená. Přestože se jedná o tradiční instrumentaci cimbálové muziky v rytmu starodávného tance, předpokládáme, a to zejména vzhledem ke komentářům respondentů, že hlavním důvodem negativních reakcí byl způsob vokálního projevu. Respondenti uvedli např. *moc chorál; nepříjemný hlas; moc vysoko; moc kostelní; spirituální; monotónní zpěv; zanikají nástroje; přijde mi to blbě na zpívání; moc pomalé; utahané; téma o slunci nezajímavé; začátek nic moc, takový nudný*.

Z komentářů *já to zpívala ve sboru, ale tohle podání se mi moc nelíbí; nesympatický hlas; nelíbil se mi text písně; moc se mi nelíbil zpěv; pro mě zpěv moc pisklavý; moc vysoko* nebo *cizí jazyk* lze vyvodit, že studenti ukázku *Polajka* přijali převážně negativně, a to zejména kvůli způsobu vokální interpretace a obsahové stránce písně.

Mezi pěti nejhůře přijatými ukázkami byla také balada *V hoře pěkná jedlica*. Součástí hodnocení respondenty byly komentáře typu *mám radši rychlé písně; depresivní; nezáživná; moc smutný text; moc pomalé; je to uřvaný; zdlouhavé; na spaní; moc dramatická zpěvačka; taková na pohřeb; zajímavý text, ale na mě asi smutný, mám radši veselejší; je to strašně protažené*.

Ve čtyřech případech pak studenty dle jejich vyjádření zaujal text balady, avšak negativně zhodnotili její melodii či hudební stránku obecně.

Z výsledků vyplývá, že studenti nejhůře přijímají interpretace písní s absencí instrumentace. Jedním ze společných znaků negativně přijatých ukázek je také jejich vokální specifičnost. Balada *Jedú Turci, jedú* je interpretována pamětníci vysokého věku, hečené ze Zašové jsou samy o sobě zvláštním typem písně na hranici zpěvu a deklamace, *Nezachod' slunéčko* interpretuje vyškolený dětský sbor, jinak zvyklý rovněž na skladby artificiální, *Polajka* je podána velmi expresivně zpěvačkou Ivou Bittovou. Nezřídka studenti kritizovali také pomalé tempo ukázek, nebo se nedokázali ztotožnit s textem. Podobně tomu bylo u balady *V hoře pěkná jedlica*.

3.1.3. Současné hodnotové tendence v kontextu s minulými lety

Do současného dotazníku byla většina hudebních ukázek, v porovnání s dotazníky v rámci výzkumů z let 2018 a 2002, nově zařazena. Zůstala však zachována ukázka *Už ty pilky dořezaly*, která byla nejlépe ohodnocena v roce 2018, a *Jedú Turci, jedú*, která byla v obou letech jednoznačně nejhůře přijatou ukázkou. Následuje shrnutí výsledků pěti nejlépe a nejhůře přijatých ukázek v rámci zmíněných výzkumů.

Tabulka 7: Nejlépe ohodnocené ukázky v r. 2020

1. <i>Proměny</i> (79,6 %)
2. <i>Žádnýj neví jako já</i> (64,8 %)
3. <i>Loli paradička</i> (60,2 %)
4. <i>Už ty pilky dořezaly</i> (54,6 %)
5. <i>Dyž sem šél okolo vrát</i> (45,4 %)

Tabulka 8: Nejhůře ohodnocené ukázky v r. 2020

1. <i>Jedú Turci, jedú</i> (77,8 %)
2. <i>Zašovská Fojtová</i> (64,8 %)
3. <i>Nezachod' slunéčko</i> (63 %)
4. <i>Polajka</i> (54,6 %)
5. <i>V hoře pěkná jedlica</i> (53,7 %)

Tabulka 9: Nejlépe ohodnocené ukázky v r. 2018

1. <i>Už ty pilky dořezaly</i> (65,6 %)
2. <i>Cikánský tábor</i> (52,1 %)
3. <i>Ptáčata</i> (48,8 %)
4. <i>Vínečko bílé</i> (46,9 %)
5. <i>Válka růží</i> (41,2 %)

Tabulka 10: Nejhůře ohodnocené ukázky v r. 2018

1. <i>Jedú Turci, jedú</i> (65,1 %)
2. <i>Hájo, hájedlo</i> (60,8 %)
3. <i>Horela linda, linduška</i> (56 %)
4. <i>Když sem já šel okolo Třeboně</i> (53,6 %)
5. <i>Velet', vtáčko, velet'</i> (51,3 %)

Tabulka 11: Nejlépe ohodnocené ukázky v r. 2002

1. <i>Ptáčata</i> (65,5 %)
2. <i>Válka růží</i> (54,5 %)
3. <i>Vínečko bílé</i> (51,6 %)
4. <i>Už ty pilky dořezaly</i> (49,1 %)
5. <i>Cikánský tábor</i> (48,4 %)

Tabulka 12: Nejhůře ohodnocené ukázky v r. 2002

1. <i>Jedú Turci, jedú</i> (71,6 %)
2. <i>Horela linda, linduška</i> (62,6 %)
3. <i>Moj wiôniecsek</i> (60,9 %)
4. <i>Ztratil sem já řemen z gati</i> (60,8 %)
5. <i>Hájo, hájedlo</i> (58,4 %); <i>Velet' vtáčko, velet'</i> (58,4 %)

Hudební ukázka *Proměny*, která byla v současném výzkumu nejlépe přijatou, poměrně výrazně převyšuje ostatní kladná hodnocení, a to i v rámci výsledků z předchozích let. V porovnávaných výzkumech z roku 2018 a 2002 měla nejlépe přijatá hudební ukázka vždy kolem 65 %, nyní se v případě písně *Proměny* jedná o necelých 80 %.

Podobně dopadla i nejhůře ohodnocená píseň *Jedú Turci, jedú*, ač s menším procentuálním rozdílem. Počet 84 současných respondentů negativně hodnotících ukázkou *Jedú Turci, jedú* se blíží počtu 86 respondentů pozitivně hodnotících ukázkou *Proměny*. Obecně lze z porovnání výsledků ze tří různých let vyzorovat, že v současném výzkumu jsou jak na straně kladných, tak na straně negativních tendencí vyšší číselné hodnoty než v minulosti.⁵⁹

3.1.4. Kladné tendence studentů Gymnázia Křenová v porovnání s hodnocením studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka

V rámci obou gymnázií byla nejlépe ohodnocenou ukázkou píseň *Proměny*, což odpovídá i souhrnným výsledkům. Na Gymnázium Křenová byla folková píseň přijata ještě lépe než na Sportovním gymnázium Ludvíka Daňka. V prvním případě ohodnotilo ukázkou kladně 87,5 % studentů, ve druhém případě 72,7 %.

Na Gymnázium Křenová byla druhou nejlépe přijatou písní *Žádnýj neví jako já* (75 %), dále s totožným počtem kladných přijetí písně *Loli paradička* a *Už ty pilky dořezaly* (65,6 %). Pátou nejlépe přijatou byla ukázkou *Dyž sem šel okolo vrát* (57,8 %).

Druhou nejlépe ohodnocenou ukázkou na Sportovním gymnázium Ludvíka Daňka byla píseň *Loli paradička* (52,3 %), třetí *Žádnýj neví jako já* (50 %), čtvrtou *Už ty pilky dořezaly* (38,6 %) a pátou *Žalo dziewča* (31,8 %). Kromě poslední zmíněné písně se jedná o ukázky ztotožňující se s nejlépe přijatými ukázkami na Gymnázium Křenová, ač v mírně lišícím se pořadí.

Pět nejlépe přijatých písní v souhrnném hodnocení přibližně odpovídá hodnotovým tendencím studentů Gymnázia Křenová. Studenti Gymnázia Ludvíka

⁵⁹ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 96; ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 29.

Daňka upřednostnili instrumentální variaci písně *Žalo dziewczę* před písní *Dyż sem šёл okolo wrát*, ačkoliv se zde tato ukázka umístila hned na šestém místě mezi nejlépe přijatými. Ve výsledcích studentů Gymnázia Křenová se ukázka *Žalo dziewczę* umístila až na pozici sedmé. O něco lépe zde byla přijata slovenská píseň *Zaspala paľenka*.

3.1.5. Záporné tendence studentů Gymnázia Křenová v porovnání s hodnocením studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka

Na Gymnáziu Křenová byla jednoznačně nejhůře přijatou ukázkou balada *Jedú Turci, jedú* (78,1 %), což je v souladu se souhrnným hodnocením. V případě studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka však záporné hodnotové tendence tak jednoznačné nejsou. Stejný počet negativních přijetí měla balada *Jedú Turci, jedú* a píseň *Nezachod' slunéčko* (77,3 %). U balady *Jedú Turci, jedú* pak byly v rámci Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka jako druhé nejpočetnější tendence kladné, kdežto u písně *Nezachod' slunéčko* tendence neutrální. Tento výsledek se vymyká také souhrnnému hodnocení, kdy kladné tendence byly v případě zmíněné balady zastoupeny nejméně.

Druhou nejhůře přijatou písní u studentů Gymnázia Křenová byla *Zašovská Fojtová* (70,3 %), což je v souladu s výsledky souhrnnými. Třetí nejhůře přijatou je ukázka s názvem *Polajka* (54,7 %), čtvrtou *Nezachod' slunéčko* (53,1 %) a pátou *Zahraj mi, dudáčku* (50 %). Zmíněný výčet nejhůře přijatých ukázek zde kromě písně *Zahraj mi, dudáčku* odpovídá výsledkům souhrnného hodnocení, ač v mírně lišícím se pořadí.

Studenti Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka jako třetí v pořadí nejhůře přijali baladu *V hoře pěkná jedlica* (70,5 %). Čtvrtou nejhůře ohodnocenou ukázkou zde byly *Mateníky* (59,1 %), pátou *Zašovská Fojtová* (56,8 %). Ukázka *Mateníky* nebyla v souhrnném hodnocení mezi pěti nejhůře přijatými ukázkami.

Výčet nejhůře hodnocených ukázek v rámci jednotlivých gymnázií se od souhrnných výsledků příliš neliší. Odlišnosti byly zaznamenány pouze ve dvou případech. Na Gymnáziu Křenová byla mezi pěti nejhůře ohodnocenými ukázkami píseň *Zahraj mi, dudáčku*, na Sportovním gymnáziu Ludvíka Daňka pak ukázka *Mateníky*.

3.1.6. Hodnotové tendence konkrétních tříd

Následující přehled shrnuje hodnotové tendence jednotlivých gymnaziálních tříd. Výzkumu se zúčastnily čtyři třídy Gymnázia Křenová a tři třídy Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka. Téměř všechny třídy jsou součástí čtyřletého studia. Výjimkou je třída 4.A Gymnázia Křenová, která spadá pod šestileté gymnázium. Na Gymnáziu Křenová tedy třídy 4.A a 2.C navštěvují studenti přibližně stejného věku.

Tabulka 13: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek jednotlivými třídami – Gymnáziem Křenová

Třída	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
1.B	134 (37,2 %)	135 (37,5 %)	91 (25,3 %)
1.D	88 (33,7 %)	98 (37,5 %)	75 (28,8 %)
4.A ⁶⁰	136 (40 %)	111 (32,6 %)	93 (27,4 %)
2.C	78 (24,5 %)	100 (31,3 %)	141 (44,2 %)

Tabulka 14: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek jednotlivými třídami – Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka

Třída	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
1.A	76 (19 %)	115 (28,8 %)	208 (52,2 %)
1.B	59 (32,8 %)	45 (25 %)	76 (42,2 %)
2.A	78 (26 %)	96 (32 %)	126 (42 %)

Z přehledu v tabulkách vyplývá, že studenti Gymnázia Křenová přijali ukázky obecně lépe než studenti Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka, kde ve všech třídách převažují tendence záporné. Na Gymnáziu Křenová převažují ve třídách 1.B, 1.D a 2.C neutrální tendence. Ve třídě 4.A převažují kladné tendence, druhé v pořadí jsou neutrální tendence. V rámci současného výzkumu se jedná o jedinou třídu s takto pozitivními výsledky.

⁶⁰ Kvarta, šestileté gymnázium.

3.1.7. Postoje studentů k žánru balady

V rámci poslechové části dotazníku byly mezi hudební ukázky zařazeny dvě interpretačně kontrastující balady. Mimo jiné bylo snahou zjistit, zda je žánr balady mladou generací obecně negativně přijímán, nehledě na aktuálnost jejího zpracování.

Starší pamětníci autenticky interpretovaná balada *Jedú Turci, jedú* je v podání a cappella. Vedle ní balada *V hoře pěkná jedlica* je interpretována sólovou zpěvačkou mladšího věku a cimbálovou muzikou v plném nástrojovém obsazení, tedy cimbál, čtyři housle, dvoje violy, kontrabas a klarinet. Píseň je navíc v úpravě A. Bařinky, který svými postupy ještě přidal na dramatickosti již tak závažného obsahu. U obou balad ve výsledcích převažovaly negativní tendence.

Baladu *V hoře pěkná jedlica* hodnotilo negativně necelých 54 % respondentů, tedy nadpoloviční většina. V souhrnném hodnocení se umístila jako pátá nejhůře přijatá ukázka. Studenti převážně humanitně zaměřeného Gymnázia Křenová tuto baladu přijali o poznání lépe než studenti Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka. Na Gymnáziu Křenová činily záporné hodnotové tendence k této baladě 42,2%, na Sportovním Gymnáziu Ludvíka Daňka až 70,5%.

Souhrnné výsledky ukázaly, že balada *V hoře pěkná jedlica* byla respondenty zhodnocena lépe než balada *Jedú Turci, jedú*. Jak již bylo zmíněno výše, baladu *Jedú Turci, jedú* ohodnotilo negativně necelých 80 % respondentů, a to zejména kvůli špatné kvalitě nahrávky a barvě hlasu interpretky.

Lze konstatovat, že žánr balady je mladou generací přijímán negativně, nehledě na aktuálnost provedení. Studentům se zpravidla nelíbí písně v pomalém tempu, oceňují naopak písně energické a svižné. Co se týká obsahu textu, je jimi preferována látka veselá nad tragickou.

3.1.8. Hodnotové tendence dle typu hudebních ukázek

V rámci souhrnného hodnocení bylo možno ukázky rozdělit také dle jejich typu na lidové, folkové a umělé. Je však třeba brát v potaz, že poslechová část dotazníku byla sestavena primárně z ukázek folklorního typu, jelikož záměrem práce je zjišťovat především postoje studentů k lidové hudbě. Ostatní žánry byly

zastoupeny jen minimálně. Součástí seznamu je pouze jedna folková píseň a jedna umělecká skladba.

Tabulka 15: Souhrnné hodnocení jednotlivých písňových typů všemi respondenty

Typy písní	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
Všechny	650 (30,1 %)	698 (32,3 %)	812 (37,6 %)
Lidové	543 (27,9 %)	636 (32,7 %)	765 (39,4 %)
Folková	86 (79,6 %)	13 (12,1 %)	9 (8,3 %)
Umělecká	21 (19,4 %)	49 (45,4 %)	38 (35,2 %)

Tabulka 16: Souhrnné hodnocení jednotlivých písňových typů studenty Gymnázia Křenová

Typy písní	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
Všechny	436 (34,1 %)	444 (34,7 %)	400 (31,2 %)
Lidové	367 (31,9 %)	405 (35,1 %)	380 (33 %)
Folková	56 (87,5 %)	6 (9,4 %)	2 (3,1 %)
Umělecká	13 (20,3 %)	33 (51,6 %)	18 (28,1 %)

Tabulka 17: Souhrnné hodnocení jednotlivých písňových typů studenty Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka

Typy písní	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
Všechny	214 (24,3 %)	254 (28,9 %)	412 (46,8 %)
Lidové	176 (22,2 %)	231 (29,2 %)	385 (48,6 %)
Folková	30 (68,2 %)	7 (15,9 %)	7 (15,9 %)
Umělecká	8 (18,2 %)	16 (36,4 %)	20 (45,4 %)

Folková píseň byla na obou gymnáziích, a tím pádem i v souhrnném hodnocení, jednoznačně nejlépe přijata. Svědčí o tom údaje uvedené v tabulkách výše. U hodnocení lidových písní a umělecké skladky tak jednoznačné výsledky nejsou. V rámci souhrnného hodnocení byly lidové písně přijaty převážně záporně a umělecká skladba neutrálně. Mezi studenty Gymnázia Křenová však u lidových písní převládaly tendence neutrální, u umělecké skladky rovněž. Studenti sportovního gymnázia Ludvíka Daňka hodnotili lidové písně převážně záporně, stejně tak uměleckou skladbu.

3.2. Vyhodnocení verbální části dotazníku

Následující podkapitoly shrnují především výsledky verbální části dotazníku. Budou vyhodnoceny odpovědi respondentů na otázky týkající se zejména rodinného prostředí ve vztahu k lidové písni, dále folklorního repertoáru respondentů a jejich volnočasových aktivit. Některé z výsledků budou rovněž dány do souvislosti s výsledky poslechové části dotazníku. Získá se tak ucelenější představa o tom, jaký mohou mít určité vnější vlivy dopad na hodnotové tendence respondentů při hodnocení hudebních ukázek.

3.2.1. Rodinné prostředí respondentů ve vztahu k lidové písni

Otázky č. 2 a č. 3 ve verbální části dotazníku se zaměřují na lidovou píseň v rodinném prostředí studentů. Otázka č. 2 *Kdo ve vaší rodině zpívá lidové písně?* respondentům nabízí několik variant odpovědí. Je možno zvolit odpověď *rodiče, prarodiče, já*, případně uvést jinou odpověď vlastní. Obdobně lze odpovědět na otázku č. 3, jež je zaměřena na poslech lidových písní v rodině.

V předešlých výzkumech z roku 2002, 2018 a 2020 vyšlo najevo, že hudební folklor je v rodinách zpravidla provozován starší generací, tedy zejména prarodiči respondentů.⁶¹ Část dotazníku zabývající se zpěvem a poslechem lidových písní v rodinách respondentů má navíc poskytnout klíčové informace k potvrzení či vyvrácení hypotézy o vlivu rodinného prostředí na přijetí lidových písní studenty. Očekává se, že respondenti vyrůstající v rodině, ve které se zpěvem nebo poslechem udržují lidové písně, budou ukázky hodnotit lépe než respondenti vyrůstající v prostředí, ve kterém se s lidovou písní neměli možnost seznámit.

⁶¹ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 79; ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 44-45; HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 70-73.

Tabulka 18: Přehled o zpěvu lidových písní v rodinném prostředí respondentů

Kdo zpívá lidové písně	Celkem
Prarodiče	31 (24,2 %)
Respondent	25 (19,5 %)
Rodiče	17 (13,3 %)
Všichni	4 (3,1 %)
Sourozenec	3 (2,3 %)
Teta, strýc	1 (0,8 %)
Nikdo	47 (36,8 %)

Výsledky dokládají, že nejfrekventovanější odpovědí na otázku *Kdo ve vaší rodině zpívá lidové písně?* je odpověď *prarodiče*. Na druhé pozici je odpověď *respondent*. Možnost *rodiče* se umístila až na pozici třetí.

Do tabulky byla mezi odpověď *prarodiče* v jednom případě navíc zařazena odpověď *praprarodiče*. Mezi dalšími odpověďmi respondentů se vyskytovalo také *občas někdo; vzdálená rodina hraje v cimbálové muzice; nevím či příležitostně*.

Tabulka 19: Přehled o poslechu lidových písní v rodinném prostředí respondentů

Kdo poslouchá lidové písně	Celkem
Prarodiče	51 (40,5 %)
Rodiče	17 (13,5 %)
Respondent	15 (11,9 %)
Teta, strýc	2 (1,6 %)
Všichni	2 (1,6 %)
Sourozenec	1 (0,8 %)
Nikdo	38 (30,2 %)

V případě poslechu lidových písní uvedlo odpověď *prarodiče* mnohem více respondentů než na otázku zaměřenou na zpěv lidových písní. Naopak se ukázalo, že sami respondenti častěji lidové písně zpívají, než poslouchají. Na druhé pozici před možností *respondent* je tedy v tomto případě odpověď *rodiče*, přestože tuto variantu uvedl u obou otázek totožný počet studentů. Obdobné jsou výsledky

výzkumu z roku 2018, kdy se jednalo o totožné pořadí nejfrekventovanějších odpovědí na stejné dvě otázky.

V současném výzkumu je poměrně malý rozdíl mezi počtem rodičů a respondentů poslouchajících lidové písně. Ve výsledcích z roku 2018 byl rozdíl 4 %, menší rozdíl byl pak zase mezi rodiči a respondenty zpívajícími lidové písně, konkrétně 1,7 %.

Stejně jako u předchozí otázky byla navíc v tabulce k odpovědi *prarodiče* v jednom případě navíc přiřazena odpověď *praprarodiče*. Mezi dalšími odpověďmi respondentů se vyskytovalo *vzdálená rodina hraje v cimbálové muzice a příležitostně*. Dva respondenti uvedli *když jsou v rádiu a Šlágr*. Jeden respondent uvedl *na hodech*, další z respondentů navíc v rámci odpovědi zdůraznil *jsme z vesnice*.

3.2.2. Volnočasové aktivity respondentů

Verbální část dotazníku byla zaměřena také na volnočasové aktivity folklorního a hudebního charakteru. Bylo navíc snahou zjistit respondentův důvod provozování dané aktivity. U instrumentalistů bylo doplňujícím požadavkem uvést hudební nástroj, jemuž se věnují, či v minulosti věnovali.

Tabulka 20: Souhrnná hudební a souborová aktivita respondentů

Druh aktivity	„Navštěvuji“	„Už nenavštěvuji“	„Nikdy jsem nenavštěvoval(a)“
Folklorní soubor	6 (5,7 %)	11 (10,4 %)	89 (83,9 %)
Hra na hudební nástroj	37 (34,6 %)	40 (37,4 %)	30 (28 %)
Pěvecký sbor	8 (7,6 %)	32 (30,5 %)	65 (61,9 %)
Sólový zpěv	12 (11,3 %)	14 (13,2 %)	80 (75,5 %)

Dle očekávání mezi volnočasovými aktivitami převládá hra na hudební nástroj. Podobně tomu bylo i ve výzkumech z roku 2018 a 2020. Nejméně pak respondenti v tomto případě navštěvují či v minulosti navštěvovali folklorní soubor. Tento výsledek se shoduje s výsledkem z roku 2018, avšak v případě respondentů z Hané v rámci zkoumání z roku 2020 aktivita ve folklorním souboru převýšila sólový

i sborový zpěv.⁶² Příčinou může být jednak fakt, že Gymnázium Křenová nabízí svým studentům možnost navštěvovat pěvecký sbor, a jednak větší zájem o folklor v oblasti hanáckého Slovácka.

Tabulka 21: Důvod hudební a souborové aktivity všech respondentů

Důvod aktivity	Celkem
Baví mě to	34 (33,3 %)
Líbí se mi to	13 (12,7 %)
Rodiče to chtějí	8 (7,8 %)
Kvůli kolektivu přátel	5 (4,9 %)
Forma odreagování, uvolnění	4 (3,9 %)
Je to tradice	2 (2 %)
Baví mě zkoušet nové nástroje	2 (2 %)
Z vlastní vůle	2 (2 %)
Nevyjádřeno	29 (28,4 %)

V této verbální části dotazníku nejčastěji respondenti volili některou z možností, jež byly uvedeny v příkladné odpovědi v závorce.⁶³ Výsledky korespondují s dílčí hypotézou a zároveň i s výzkumy z roku 2018 a 2020.⁶⁴ Ve všech třech případech převládá odpověď *baví mě to*, což je výsledek potěšující. Na druhém místě je odpověď *líbí se mi to* a na třetí pozici odpověď *rodiče to chtějí*. Nutno však poslední zmíněnou odpověď doplnit komentáři respondentů. Někteří z nich, celkem ve třech případech, specifikovali, že iniciátory jejich volnočasové aktivity sice byli rodiče, ale postupem času je samotné začala aktivita bavit a naplňovat.

Mezi dalšími odpověďmi studentů se objevilo také *naplňuje mě to; hraju na táboře; rád poslouchám hudbu; součást duševní hygieny; můžu se hudebně*

⁶² ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 37-38; HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 79-80.

⁶³ Verbální část dotazníku, bod č. 6: *Pokud jsi hudebně aktivní či navštěvuješ folklorní soubor, napiš, z jakého důvodu (např. baví mě to / rodiče to chtějí / líbí se mi to / kvůli kamarádům ...)*.

⁶⁴ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 40-41; HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 84.

vyjádřit; díky paní učitelce; kvůli koncertům kapely; kvůli společným zájezdům; kvůli holce; chtěla jsem to zkusit a našla jsem se v tom. Celkem 29 respondentů v současnosti či minulosti aktivních se k této otázce nevyjádřilo.

Tabulka 22: Frekvencovanost jednotlivých hudebních nástrojů mezi hudebně aktivními respondenty

Hudební nástroj	celkem
Akustická kytara	17 (18,7 %)
Klavír	16 (17,6 %)
Zobcová flétna	6 (6,6 %)
Ukulele	4 (4,4 %)
Keyboard	4 (4,4 %)
Bicí, buben	3 (3,3 %)
Housle	2 (2,2 %)
Akordeon	2 (2,2 %)
Příčná flétna	1 (1,1 %)
Elektrická kytara	1 (1,1 %)
Dudy	1 (1,1 %)
Neuvedeno	34 (37,4 %)

Výsledky ukazují, že v současnosti, případně v minulosti, hudebně aktivní respondenti se nejčastěji věnují, či věnovali, hře na akustickou kytaru a klavír. Zobcová flétna je v souladu s dílčí hypotézou na místě třetím, ačkoliv hráčů na zobcovou flétnu je porovnání s hráči na akustickou kytaru a klavír více než o polovinu méně. Předpoklad vycházel primárně z výzkumu uskutečněného v roce 2018.⁶⁵

Vysoký počet respondentů v současnosti či minulosti hudebně aktivních žádný hudební nástroj neuvedl. Důvodem může být nepozornost studentů při formulaci otázky. Studenti byli totiž slovně vybídnuti, aby v případě varianty *Hraji na hudební nástroj* doplnili, o jaký konkrétní instrument se jedná.⁶⁶

⁶⁵ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 41-42.

⁶⁶ Verbální část dotazníku, bod č. 5: *Zakroužkuj nebo podtrhni informaci o sobě*.

3.2.3. Folklorní repertoár respondentů

V této části dotazníku byl respondentům vyhrazen prostor pro uvedení lidových písní, které sami znají. Zároveň měli uvést, kdo je daným písním naučil. Cílem bylo především zjistit, jak ovlivňují znalost lidových písní studentů pedagogové a volnočasové aktivity. V různé míře může hrát při vyplňování dotazníků roli také zájem či nezájem respondentů o dané téma, což je třeba brát v potaz během vyhodnocování dat.

Tabulka 23: Počet uvedených lidových písní respondenty s přihlédnutím k jejich volnočasovým aktivitám

Respondentova volnočasová aktivita	Žádné uvedené lidové písně	1-2 uvedené lidové písně	3-4 uvedené lidové písně	5 a více uvedených lidových písní	Odpověď typu „mnoho“
Hudebník	27 (39,7 %)	20 (29,4 %)	11 (16,2 %)	7 (10,3 %)	3 (4,4 %)
Navštěvující folklorní soubor	6 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Hudebník + navštěvující folklorní soubor	4 (28,6 %)	3 (21,4 %)	2 (14,3 %)	2 (14,3 %)	3 (21,4 %)
Ostatní	12 (52,2 %)	10 (43,5 %)	1 (4,3 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	49 (44,1 %)	33 (29,7 %)	14 (12,6 %)	9 (8,1 %)	6 (5,04 %)

Z přehledu tabulky vyplývá, že velké množství respondentů nejmenovalo žádnou lidovou píseň, a to ve všech uvedených kategoriích. Neočekávané výsledky jsou zaznamenány zejména u studentů v minulosti či současnosti navštěvujících folklorní soubory. Lze odhadovat, že za nevyplnění této části dotazníku může v případě aktivních respondentů spíše jejich nezájem než neznalost.

Dále pak hudebně či folklorně aktivní i neaktivní studenti nejčastěji uvedli pouze 1-2 lidové písně. Pozitivní vliv volnočasových aktivit lze spatřit u kategorie *5 a více uvedených lidových písní*, do níž spadají ve většině aktivní hudebníci i folkloristé. V ostatních případech se výsledky aktivních i neaktivních jedinců v jednotlivých kategoriích příliš neliší.

Obecně se tedy nepodařilo získat jednoznačnou představu o skutečném vlivu volnočasových aktivit na znalost lidových písní studentů, a to zejména kvůli vysoké absenci odpovědí.

Tabulka 24: Původní zprostředkovatelé či zdroje lidových písní všech respondentů

Zdroj znalostí lidových písní	Celkem
Učitel v hodině hudební výchovy	25 (18,8 %)
Hody, hodová chasa	18 (13,5 %)
Rodina	16 (12 %)
Spolužáci, kamarádi	4 (3 %)
Pěvecký sbor	4 (3 %)
Sám respondent	4 (3 %)
Folklorní soubor	4 (3 %)
Film, pohádka	3 (2,3 %)
Učitel v mateřské škole	2 (1,5 %)
Výuka tance, baletu	2 (1,5 %)
Koncert	2 (1,5 %)
Neuvedeno	49 (36,8 %)

Ze získaných výsledků lze pozorovat, že pedagogové hudební výchovy mají zásadní vliv na znalost lidových písní studentů. Důležitou roli v udržování lidové písně v povědomí respondentů hraje také udržování tradice hodů v místech jejich bydliště. Studenti uvedli hody či přímo hodovou chasu jako zprostředkovatele lidových písní dokonce častěji než členy rodiny. Přesto se v celkovém přehledu rodina umístila na podstatné třetí pozici.

Méně pak respondenti znají lidové písně od jejich spolužáků, přátel, z pěveckého sboru, folklorního souboru, nebo se je naučili sami. Tři respondenti uvedli jako zdroj písní film či pohádku. Možnosti *učitel v mateřské škole; výuka tance / baletu a koncert* se vyskytly vždy u dvou respondentů.

Mezi dalšími odpověďmi studentů se vyskytlo *výuka hry na hudební nástroj; výuka zpěvu; masopust; akce u táborového ohně; dětský tábor; školní družina; moravská a česká beseda; z generace na generaci.*

Respondenty uvedené písně

Většinou respondenti uváděli písně, které znali ze školního prostředí, nejčastěji z hodin hudební výchovy. Vyskytly se mezi nimi i písně folkového typu, které studenti často znají ze školních zpěvníků (např. *Tisíc mil; Stánky; Kdyby tady byla; Sbohem, galánečko*).

Folková píseň *Proměny* od skupiny Čechomor byla uváděna nejčastěji, a to na obou gymnáziích. Celkem ji uvedlo 28 respondentů. Druhou nejčastěji uváděnou byla píseň *Vysoký jalovec*, která se mezi respondenty vyskytla 19krát. Celkem osm respondentů uvedlo píseň *Nedaleko od Trenčína* a píseň folkového charakteru od skupiny Čechomor s názvem *Mezi horami*. Šest respondentů uvedlo píseň *Čí só hode*. Mezi pěti respondenty se vyskytla další píseň skupiny Čechomor *Včelín* a také píseň *Co jste hasiči, co jste dělali*. Čtyři respondenti zmínili píseň *Už ty pilky dořezaly*, tři z nich ji však uvedli pod názvem *Pilky* (pravděpodobně vlivem poslechové části dotazníku). Tři respondenti uvedli písně *Žádnýj neví jako já, To ta Hel'pa* a *Skákal pes*. Dále se v dotaznících vyskytly vždy v jednom či dvou případech také písně *Čerešničky; Okolo Súče; Já su synek z Polanky; Břeclavská kasárna; Ach, synku, synku; Vysoký jalovec; Okolo Hradišťa; Teče voda, teče; Běží liška k Táboru; Červený šátečku; Ten pozlovský kostelíček; Chodíme, chodíme; Na Pankráci; Hovoranský potůček; Vdávala maměnka; V rychtárovej studni; To naše stavení; Nebola som veselá; Prídi, Jano, k nám; Mamko moja, mamko; Co sa to šupoce; Ta slepička kropená; Na staré mohelně; Když sem šel z Hradišťa; A ja taka dzivočka; Anička, dušička; Sú rodiče; Evičenko, Evo; V bojanovském kostelíčku; Páslo dívča páva; Před muzikú; Co děláš, co robíš; Keď som já bol mladý; Já jsem malý kominíček; Prší, prší; Černé oči; Muzikanti, co děláte; Okolo Hradce; Marjánko, Marjánko; Zasadil sem čerešenku v humně; Před naším je bílá růža; Vrt' sa dívča; Proč ten ptáček; Za naše písnička česká, Háj, háj, zelený háj* a další. Většinou se jedná o písně ze školních zpěvníků či repertoár zpívaný typicky k příležitosti hodů. Ojedinele se vyskytly vánoční koledy *Dej Bůh štěstí* a *Štěstí, zdraví*.⁶⁷

Některé studenty uváděné písně byly součástí poslechové části dotazníku. Je tedy pravděpodobné, že se studenti v mnohých případech dotazníkem inspirovali.

⁶⁷ Názvy několika dalších písní byly uvedeny zkomoleně či neúplně, tudíž je nebylo možné s jistotou identifikovat.

3.3. Výsledky šetření ve vztahu k výzkumným hypotézám

V předchozích podkapitolách byly shrnuty výsledky poslechové i verbální části dotazníku, a to zejména v obecné rovině. Výsledky byly seřazeny chronologicky dle pořadí otázek tak, jak byly původně předloženy respondentům. Následující podkapitoly již mají popsat získané poznatky v souvislosti s předem stanovenými výzkumnými předpoklady. Cílem této části práce je potvrdit či vyvrátit dané hypotézy.

Aktuální výsledky budou cíleně srovnávány s některými dřívějšími výzkumy, z jejichž poznatků vychází i samotné hypotézy. Smyslem následujícího porovnávání výsledků je získat komplexnější představu o výpovědích mladé generace respondentů z různých oblastí České republiky, a to vše navíc v různých časových rovinách.

3.3.1. Zhodnocení hlavních hypotéz

1) *Kvalita nahrávek a s ní související textová srozumitelnost mají vliv na hodnocení ukázek studenty.*

K první hypotéze se vztahují primárně výsledky uvedené v kapitole 3.1. Mimo to je potřeba provést důslednější srovnání současných poznatků s výsledky výzkumů, na něž je záměrně navazováno.

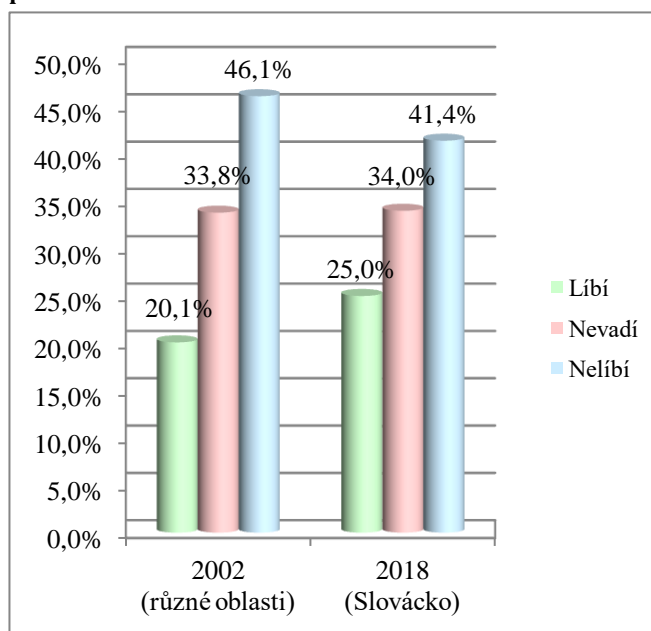
Současný seznam poslechových ukázek byl ve srovnání s výzkumy z let 2002 a 2018⁶⁸ zásadním způsobem obměněn. V aktuálním šetření byly cíleně použity většinou hudební nahrávky vyšší zvukové kvality a v novodobějších interpretacích, než tomu bylo u minulých výzkumů. Ty obsahovaly především nahrávky staršího data, s čímž souvisí jejich horší zvuková kvalita.⁶⁹ Písně byly navíc v podání starších generací interpretů.

Je vhodné znova zmínit, že cílem obměny hudebních ukázek není upřednostňovat novější nahrávky nad staršími či naopak. Je především snahou zjistit, do jaké míry zvuková kvalita a způsob interpretace písní ovlivňují jejich přijetí mladou generací.

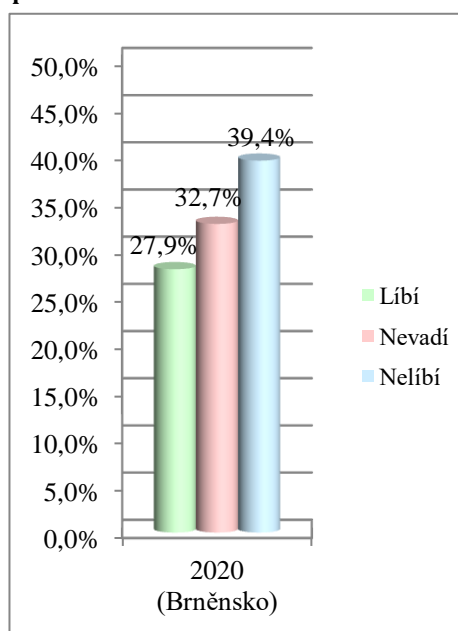
⁶⁸ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002; ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

⁶⁹ Zejména vlivem úrovně techniky v době pořízení.

Graf 1: Souhrnné hodnocení lidových písní v letech 2002 a 2018

Graf 2: Souhrnné hodnocení lidových písní v roce 2020

Uvedené ilustrace grafů shrnují hodnocení lidových písní celkem ze tří různých období. Záměrně se v tomto případě soustředíme pouze na písně folklorního typu, a to především vzhledem k primárnímu cíli výzkumu, kterým je zjišťování postojů studentů k lidové hudbě. Hodnocení folkových či uměle vytvořených ukázek by výsledky mohly do jisté míry zkreslovat. Dalším důvodem je zahrnutí pouze jediné folkové a jediné uměle vytvořené ukázky do aktuálního dotazníku, čímž jsme nezískali dostatek podkladů pro další důvěryhodné zpracování hodnotových tendencí v rámci těchto žánrů.

Výsledky z roku 2002 shrnují hodnotové tendence respondentů ze základních a středních škol různých oblastí České republiky.⁷⁰ Jedná se o výsledky hodnocení totožných lidových písní jako v případě roku 2018. Zkoumání v roce 2018 se zúčastnili respondenti ze Slovácka, konkrétně z oblasti uherskohradištského Dolňácka. Druhý graf shrnuje výsledky současného zkoumání na Brněnsku. Týká se aktualizovaného poslechového dotazníku, tedy hodnocení jiných lidových písní než v letech 2002 a 2018.⁷¹

⁷⁰ J. Kučerová se ve své práci z roku 2002 *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)* zabývala konkrétně regiony Brněnsko, Haná, Slovácko, luhačovické Zálesí a severní Morava.

⁷¹ Z původního poslechového dotazníku byla zachována pouze v minulosti nejlépe a nejhůře přijatá ukázka. Podrobněji v kapitole 1.3.2.

V roce 2002 činily kladné hodnotové tendence 20,1 % a negativní tendence 46,1 %. V roce 2018 byly kladné tendence respondentů vyšší, konkrétně 25 %. Negativní tendence byly nižší a činily 41,4 %. V rámci současného zkoumání činí kladné tendence 27,9 % a negativní tendence 39,4 %. Neutrální tendence se ani v jednom období příliš nelišily. V roce 2002 převažovaly neutrální tendence s hodnotou 33,8 %, v roce 2018 celkem 34 % a v současnosti 32,7 %.

Srovnáním výsledků ze tří různých období lze pozorovat, že s postupem let je procentuální rozptyl mezi pozitivními a negativními tendencemi menší.⁷² Respondenti tedy ve svých hodnoceních směřují čím dál více k neutralitě.

Z výsledků vyplývá, že studenti lépe hodnotili aktuální ukázky, jež byly součástí obměněné verze dotazníku. Pozitivní zjištění může souviset s lepší kvalitou nahrávek. O tom, že respondenti zvukové kvalitě skutečně věnovali pozornost, svědčí i jejich komentáře k záměrně zařazené autentické baladě *Jedú Turci, jedú*. Vyskytly se u ní poznámky jako *špatný zvuk; chtělo by to lepší mikrofon; špatná kvalita i interpret* apod.

Současní studenti hodnotili ukázky lépe než respondenti v předchozích letech. Podle jejich hodnotových tendencí i konkrétních názorů je zřejmé, že technická kvalita a pro mládež přitažlivější forma interpretace hrají důležitou roli při hodnocení písní. Hypotéza byla potvrzena.

2) Postoje studentů k hudebním ukázkám ovlivňuje životnost lidové kultury v lokalitě, v níž studenti vyrůstají.

K potvrzení či vyvrácení druhé hlavní hypotézy napomáhají opět data získaná v letech 2002, 2018 a v současnosti. Shrnutí výsledků je v tomto případě záměrně orientováno výhradně na lokality Brněnsko a Slovácko. Jedná se o oblasti, v nichž se v současné době míra udržování folklorního dědictví poněkud liší.

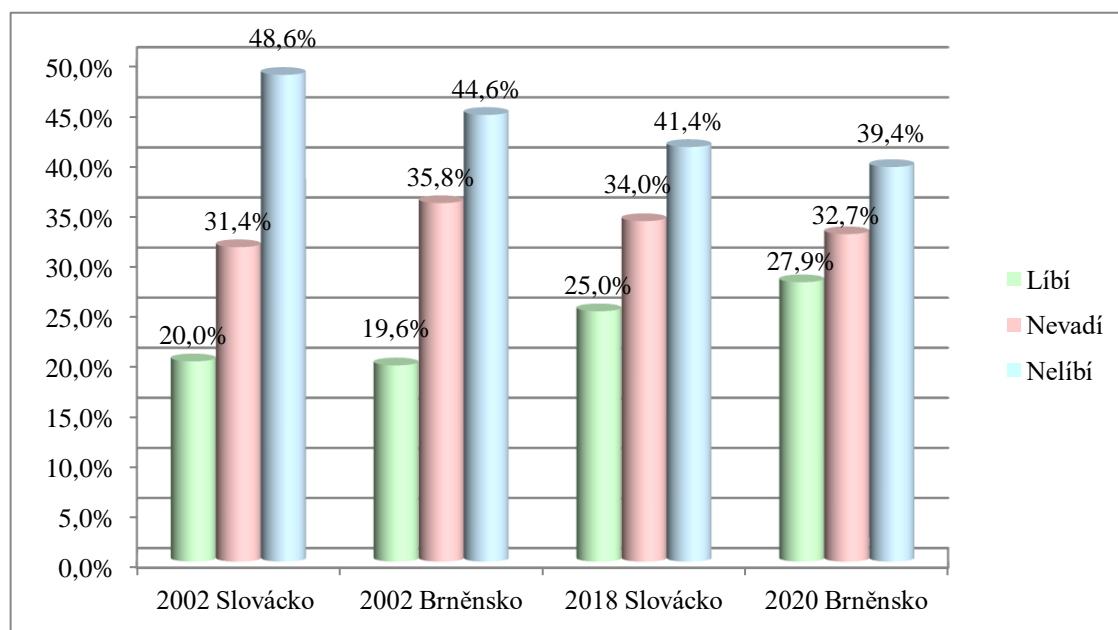
Brněnsko je v současnosti již zásadním způsobem ovlivněno jeho samotným centrem, městem Brnem, které jako druhé největší město České republiky nabízí širokou škálu pracovních pozic a koncentruje v sobě také značné množství

⁷² Souhrnné výsledky hodnocení jednotlivých písní však ukázaly v rámci současného zkoumání na rozdíl od minulých let větší procentuální rozptyl mezi nejlépe a nejhůře přijatými ukázkami. Podrobněji v kapitole 3.1.

vzdělávacích institucí. S příchodem nového obyvatelstva přirozeně dochází k mísení kultur různých oblastí České republiky, Slovenska i dalších zemí. Ti, kteří tíhnou k folkloru, své tradice přenáší i do Brna. Třebaže zde vyvíjejí činnost různá folklorní sdružení, tyto tendence ovlivňují život obyvatel v menší míře, než je tomu např. na jihovýchodní Moravě. Folklorní tradice se dnes udržují v některých částech Brna, v jeho dřívějších předměstích a dále přilehlých oblastech mimo město.

Slovácko je proslulé stále živými lidovými zvyky a tradicemi, četnými cimbálovými muzikami a folklorními soubory. Folklor ovlivňuje místní obyvatelstvo napříč generacemi. Kulturní akce folklorního charakteru jsou každoročně pořádány ve městech i na vesnicích. Životnost lidových tradic je na Slovácku výraznější než v Brně. U respondentů z oblasti Slovácka tudíž byly očekávány příznivější hodnotové tendence než v případě dotazovaných z Brněnska.

Graf 3: Hodnocení lidových písní v letech 2002, 2018 a 2020 podle regionů

Z výsledků vyplývá, že životnost folklorní tradice v regionu nemá vliv na postoje studentů k ukázkám lidové hudby. Z grafu lze také vypočítat, jak se hodnotové tendence, nehledě na výzkumnou lokalitu, s postupem času zlepšují. Kladné hodnotové tendence byly sice v roce 2002 nepatrně vyšší na Slovácku v porovnání s Brněnskem, avšak neutrální tendence zde byly o poznání nižší a záporné

tendence vyšší. V roce 2018 byly hodnotové tendence na Slovácku obecně příznivější než hodnotové tendence v rámci obou oblastí v roce 2002. V současném roce se na Brněnsku vyskytuje doposud nejméně záporných hodnotových tendencí a zároveň i nejvíce kladných hodnotových tendencí. Pouze u neutrálních tendencí je zaznamenán mírný pokles. Druhá hlavní výzkumná hypotéza nebyla potvrzena.

3) Rodinné prostředí, ve kterém se udržuje zpěv a poslech lidových písní, pozitivně ovlivňuje přijetí hudebního folkloru studenty.

Výzkumy z let 2002 a 2018 se o rodinné prostředí respondentů zajímaly spíše z hlediska zpěvu a poslechu lidových písní mezi členy rodiny. Dále se pak zabývaly rodinným prostředím v souvislosti se zdroji znalostí lidových písní. Nebylo přímo zjišťováno, na kolik znalosti lidových písní nabyté v rodině souvisely s hodnotovými tendencemi vybraných lidových písní. Ačkoliv v tomto případě není možné porovnat současné výsledky s minulými, aktuální výzkum se na tento aspekt zaměřil. Následující tabulka shrnuje hodnotové tendence respondentů v souvislosti s vlivem rodinného prostředí na přijetí lidových písní.

Tabulka 25: Vliv rodinného prostředí na hodnotové tendence respondentů ve vztahu k lidové písni

Zpěv či poslech lidových písní v rodině	Převažující kladné hodnocení	Převažující neutrální hodnocení	Převažující záporné hodnocení
Ano	29 (34,9 %)	31 (37,3 %)	23 (27,8 %)
Ne	8 (21,6 %)	10 (27 %)	19 (51,4 %)

Souhrnné výsledky zkoumání poukazují na pozitivní vliv rodiny na přijetí lidových písní. U respondentů vyrůstajících v prostředí, v němž se setkávají se zpěvem či poslechem lidových písní, převažují neutrální hodnotové tendence, jako druhé v pořadí kladné tendence a jako poslední záporné tendence. U respondentů, v jejichž rodinách se lidové písně neudržují, převažují záporné tendence. Neutrální tendence jsou v tomto případě v pořadí druhé a kladné až na posledním místě. Vliv rodiny na přijetí lidových písní studenty tedy hraje dle výsledků významnou roli. Třetí hlavní hypotéza byla potvrzena.

4) *Pedagogové hrají klíčovou roli v předávání lidových písní mladým generacím.*

Ve výsledcích zkoumání z roku 2002 bylo dle výpovědí respondentů nejčastějším zdrojem znalostí lidových písní školní prostředí. J. Kučerová uvádí, že přibližně polovina respondentů se uvedeným písním naučila zásluhou učitele hudební výchovy, někteří respondenti vzpomínali i na učitele v mateřské škole. Třetina respondentů jako zdroj uvedla rodinné prostředí.⁷³

V roce 2018 se rovněž prokázalo, že pedagogové mají velký vliv na utváření písňového repertoáru studentů. Většina písní, které respondenti v tomto roce ve svých dotaznících zmínili, se vyskytovala ve školních zpěvnících. Nejrozmanitější škálu lidových písní uvedli respondenti z Gymnázia Uherské Hradiště, jejichž učitel hudební výchovy byl členem cimbálové muziky. V hodinách hudební výchovy svým studentům předával velké množství folklorního repertoáru.⁷⁴

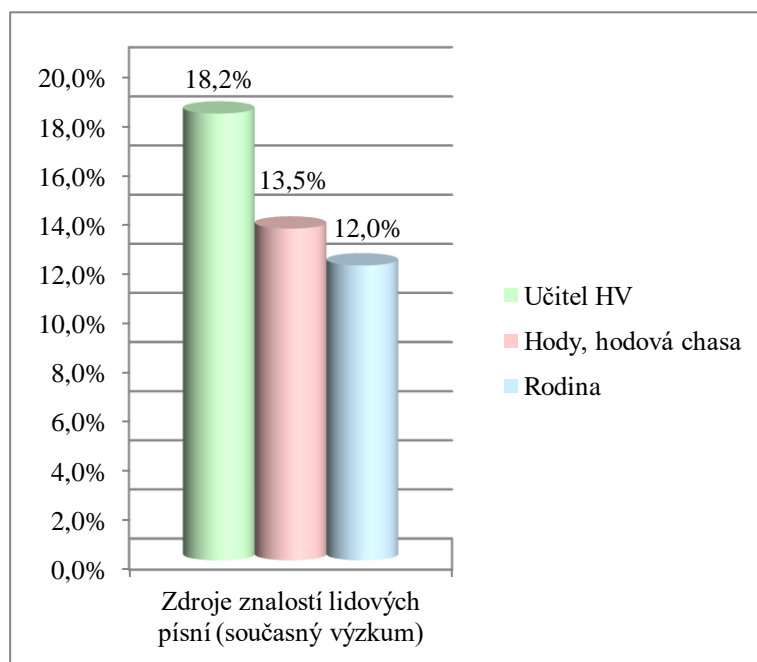
Poněkud rozdílné výsledky zaznamenala v roce 2020 L. Hrubá. Respondenti z hanáckého Slovácka na otázku *Pokud máš v oblíbené lidové písni, uveď, kdo tě jim naučil* nejčastěji uváděli, že se lidovým písním naučili v rodinném prostředí. Školní prostředí zde bylo bezprostředně po rodině na druhém místě.⁷⁵ Tato otázka však byla zaměřena výhradně na respondenty mající v oblíbené lidové písni, kterých bohužel nebyla ani polovina z celkového vzorku dotazovaných. Schází nám tak výpovědi respondentů, kteří některé lidové písni znají, ačkoliv je sami běžně nevyhledávají.

⁷³ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 80.

⁷⁴ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 45-46.

⁷⁵ HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 76.

Graf 4: Nejčastější zdroje znalostí lidových písní v r. 2020

Uvedený graf zobrazuje tři nejfrekventovanější odpovědi respondentů. Současné výsledky jsou, stejně jako výsledky z let 2002 a 2018, v souladu se čtvrtou hlavní hypotézou. Učitel hudební výchovy je v tomto případě nejčastějším zdrojem znalostí lidových písní. Celkem jej uvedlo 18,8 % dotazovaných. Na druhé pozici jsou v tomto případě hody či hodová chasa. Takto odpovědělo 13,5 % dotazovaných. Tento výsledek upozorňuje na pozitivní vliv udržování lidových tradic na znalost a šíření folklorního písňového repertoáru. Rodinné prostředí jako zdroj znalostí lidových písní uvedlo 12 % respondentů. Rodina je tedy dle studentů v této souvislosti až na třetím místě. Hypotéza byla potvrzena.

5) Hudební aktivita studentů má pozitivní vliv na jejich přijetí i znalost lidových písní.

Vliv na přijetí lidových písní

J. Kučerová ve svých výsledcích z roku 2002 uvádí, že mezi hudebně aktivními respondenty převažovaly neutrální hodnotové tendence, zatímco u neaktivních respondentů byly dle očekávání nejčastější negativní tendence. Studenti navštěvující folklorní soubory zde byli vyčleněni zvlášť, protože se u nich

předpokládal vyhraněnější názor na jednotlivé hudební ukázky vzhledem k jejich dosavadním zkušenostem ve folklorním prostředí. U těchto respondentů převažovaly, stejně jako u hudebníků, neutrální tendence.⁷⁶

Výzkum z roku 2018 v tomto směru dokládá podobné výsledky. Mezi neaktivními respondenty převažovaly záporné hodnotové tendence. U hudebníků se nejčastěji vyskytovaly rovněž záporné tendence, avšak rozdíl mezi počtem záporných a neutrálních reakcí nebyl tolik výrazný. U respondentů navštěvujících folklorní soubor se nejčastěji vyskytovaly neutrální tendence, kladné tendence byly druhé v pořadí. Přestože byl vzorek respondentů navštěvujících folklorní soubor v porovnání s ostatními kategoriemi nejmenší, opakovaně dokazuje pozitivní vliv folklorních aktivit na přijetí lidových písní mladou generací.⁷⁷

Na základě předchozích zkoumání byl stanoven předpoklad týkající se pozitivního vlivu hudebních aktivit na přijetí lidových písní studenty. Následující tabulka shrnuje výsledky současného zkoumání.

Tabulka 26: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek respondenty s přihlédnutím k jejich volnočasovým aktivitám

Zaměření respondenta	Převažující kladné hodnocení	Převažující neutrální hodnocení	Převažující záporné hodnocení
Hudebník	23 (30 %)	27 (35 %)	27 (35 %)
Navštěvující folklorní soubor	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Hudebník + navštěvující folklorní soubor	7 (41,2 %)	6 (35,3 %)	4 (23,5 %)
Ostatní	4 (15,4 %)	9 (34,6 %)	13 (50 %)

Z výsledků vyplývá, že záporné tendence mají nejčastěji respondenti, kteří se nikdy nevěnovali folklorní či hudební volnočasové aktivitě. U hudebníků jsou hodnotové tendence obecně lepší, ačkoliv počet neutrálních a záporných hodnocení je totožný. Kladné tendence u hudebníků jsou zastoupeny nejméně. Rozdíl mezi kladnými

⁷⁶ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 87-89.

⁷⁷ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 42-43.

a neutrálními či zápornými tendencemi však u hudebníků nečiní více než 5 %. Kladné tendence převažují pouze u respondentů s folklorní a zároveň i hudební zkušeností. U těchto respondentů jsou pak na druhém místě neutrální tendence. Žádný z respondentů v současnosti či minulosti nenavštěvoval folklorní soubor, aniž by se zároveň věnoval hře na hudební nástroj.

Hodnotové tendence u hudebně či souborově aktivních jedinců jsou o něco příznivější než hodnotové tendence neaktivních jedinců. Až polovina dotazovaných, kteří se nevěnují žádné z aktivit tohoto typu, hodnotila ukázky převážně záporně. Lze tedy potvrdit hypotézu o pozitivním vlivu aktivit hudebního charakteru na přijetí lidových písní studenty.

Vliv na znalost lidových písní

Stanovený předpoklad o pozitivním vlivu hudebních a folklorních aktivit se týká rovněž znalosti folklorního hudebního repertoáru. Výsledky z let 2002 i 2018 dokazují dokonce ještě výraznější vliv těchto aktivit na znalost lidových písní než na hodnotové tendence respondentů.

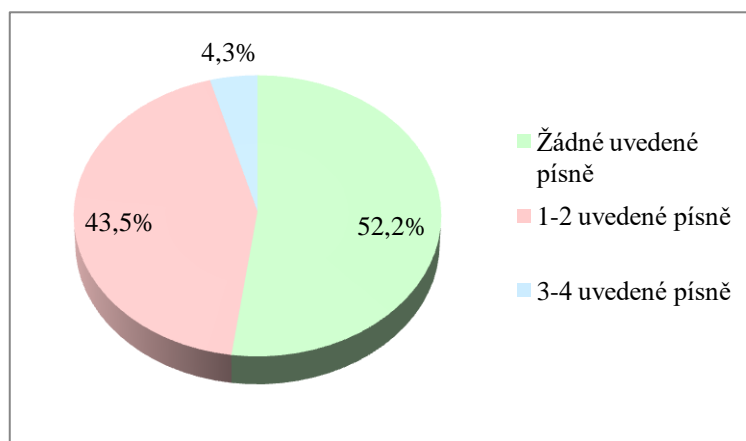
V obou výzkumech nejčastěji nevedli žádnou lidovou píseň hudebně neaktivní studenti. V roce 2002 uváděli největší počet písní respondenti z folklorních souborů. Počet uvedených písní byl nejčastěji osm.⁷⁸ V roce 2018 uvedli pět a více písní nejčastěji respondenti hudebníci a také respondenti současně se věnující hudbě i folklornímu souboru. Vzorek respondentů navštěvujících výhradně folklorní soubor byl malý, avšak i tito studenti uváděli většinou pět a více lidových písní.⁷⁹

Následující grafy shrnují počty uvedených lidových písní respondenty v rámci současného výzkumu. Získaná data byla rozdělena do dvou samostatných grafů. Zvláště jsou uvedeny výsledky studentů, kteří jsou hudebně aktivní, nebo navštěvují folklorní soubor. Vedle toho je vyjádřen počet uvedených písní neaktivními respondenty.

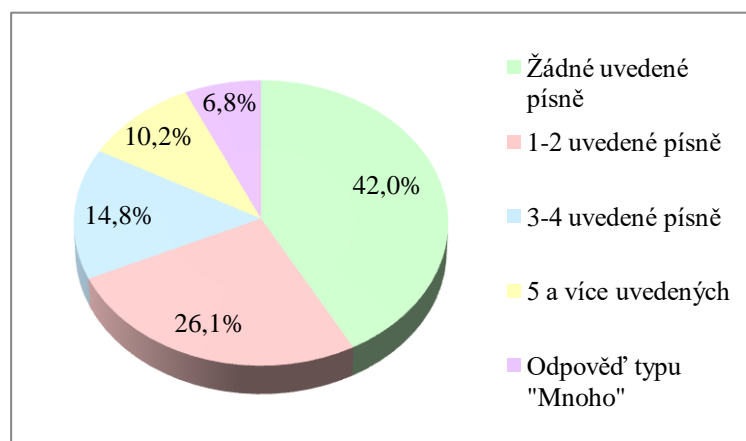
⁷⁸ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 98-100.

⁷⁹ Tamtéž, s. 45-46.

Graf 5: Počty uvedených lidových písní neaktivními respondenty

Graf 6: Počty uvedených lidových písní aktivními respondenty

Dle předpokladů nejčastěji neuvedli žádné lidové písně jedinci, kteří se nevěnují hudební aktivitě, ani nemají zkušenosti s folklorními soubory. V tomto případě jejich počet dokonce přesáhl polovinu. Nejčastěji byl prostor pro odpověď v dotazníku ponechán prázdný. V některých případech studenti uváděli, že si na žádnou píseň nemohou vzpomenout. Další značná část neaktivních respondentů uvedla pouze jednu až dvě lidové písně. Jen minimum z nich uvedlo tři až čtyři písně. Pět a více neuvedl žádný z neaktivních respondentů.

Výsledky se výrazně liší u hudebně či souborově aktivních respondentů. Tito studenti sice rovněž nejčastěji neuvedli žádnou lidovou píseň, avšak počet těchto případů není nadpoloviční. Studenti, kteří mají zkušenosti s hrou na hudební nástroj, zpěvem či folklorním souborem, uváděli více než tři písně mnohem častěji než neaktivní studenti. Navíc se několikrát mezi těmito

respondenty vyskytlo pět a více písní či odpověď typu *znám jich mnoho; všechny by se sem nevešly* apod.

Ze současných výsledků je patrné, že aktivity hudebního a folklorního charakteru mají pozitivní vliv nejen na přijetí lidových písní studenty, ale také na jejich znalost. Lze tedy i na základě porovnání s předešlými výzkumy jednoznačně potvrdit tento předpoklad.

3.3.2. Zhodnocení vedlejších hypotéz

1) *Studenti nepřijímají archaickou interpretaci písně.*

Na základě výsledků z předešlých let byla stanovena vedlejší hypotéza týkající se negativního přijetí zastaralé vyznívajících interpretací mladou generací. Vycházíme zejména z hodnotových tendencí ve vztahu k baladě *Jedú Turci, jedú*. Tato balada byla respondentům z různých lokalit opakovaně předložena jako součást dotazníku v letech 2002, 2018 a v roce 2020 hned v rámci dvou různých výzkumů. Ve všech případech skončila tato ukázka jako nejhůře přijatá.

Již v roce 2002 J. Kučerová zaznamenala, že studenti obecně nejhůře hodnotí ukázky starých nápevných vrstev, zejména pak z oblasti karpatské kultury. S tímto typem moravských písní souvisí i jejich archaický způsob interpretace a míra stylizace. Mezi tehdy využitými poslechovými ukázkami se většinou jednalo o velmi prostý cimbálový doprovod či podání a cappella. Nejhůře přijaté písně měly navíc zpravidla tragický ráz. Konkrétně baladu *Jedú Turci, jedú* v roce 2002 negativně přijalo až 71,6 % respondentů. Dotazovaní kritizovali hlas staré ženy, kopaničářské nářečí, špatnou textovou srozumitelnost, či postrádali instrumentální doprovod.⁸⁰

V roce 2018 ohodnotilo baladu *Jedú Turci, jedú* nejhůře 65,1 % respondentů. Je zde zmíněno, že značný počet žáků navštívených základních škol při poslechu ukázky neskrýval smích, a to i po předchozím upozornění na obsahovou závažnost balady.⁸¹ V roce 2002 i 2018 byla tato ukázka jednoznačně nejhůře přijatou.

⁸⁰ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 91-94.

⁸¹ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 29-31.

Nepochopení závažnosti textu písně zdůraznila v roce 2020 jako jednu z hlavních příčin negativního přijetí ukázky také L. Hrubá. Zmiňuje posměšnou reakci většiny respondentů, což mohlo být způsobeno jejich psychickou nevyzrálostí, podobně jako u respondentů z roku 2018. V obou případech šlo o žáky základních škol, případně víceletých gymnázií. Také v rámci tohoto zkoumání skončila balada *Jedú Turci, jedú* jako nejhůře ohodnocena. Nepřijalo ji 75,9 % respondentů, což je ještě více než v roce 2002.⁸²

Hodnotové tendence dotazovaných ve vztahu k této baladě se příliš neliší ani v rámci současného zkoumání. Ukázku negativně přijalo 77,8 % respondentů. To je v porovnání s ostatními zmíněnými výzkumy doposud nejkritičtější výsledek. Totožné byly v tomto případě také důvody odmítnutí ukázky. Respondenti se v dotaznících negativně vyjadřovali především o zpěvu, absenci instrumentace, melodii a obsahové stránce písně.

Aktuální výsledky potvrzují závěry již dříve provedených výzkumů. Mladá generace respondentů napříč různými regiony i s postupem času stále negativně přijímá archaickou interpretaci starých nápěvů. Tímto výsledkem lze potvrdit první vedlejší hypotézu.

2) *Píseň folkového typu je studenty z oblasti Brněnska přijímána lépe než písně folklorního charakteru.*

Folkový typ písní má svým hudebním i interpretačním zpracováním blízko k oblasti populární hudby, přestože je námětově často blízký lidové hudbě, nebo z lidové hudby přímo vychází. Již z předešlých výzkumů je patrné, že mladá generace přijímá hudební ukázky podobné populární hudbě lépe než písně folklorního typu.

Dotazník J. Kučerové v roce 2002 obsahoval celkem dvě folkové hudební ukázky.⁸³ Již tehdy se podařilo potvrdit hypotézu týkající se pozitivního přijetí písní folkového typu mladou generací, ačkoliv se nejednalo pouze o respondenty

⁸² HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 65-66.

⁸³ *Válka růží* (anglická balada). Zpěv J. Nedvěd, hraje Spirituál kvintet. Spirituál kvintet. Antologie 1960-1995, CD 1. Panton 81 1293-2312; *Ptáčata* (autor J. Nedvěd). Zpěv Bambini di Praga, kytary J. Kučera, Z. Dvořák. Já, písnička 4. Bambini di Praga, s. 2. Multisonic, 1997, 310379-4331.

z Brna a okolí. Mezi dotazovanými převládaly ve vztahu k folkovým ukázkám kladné tendence, jako druhé neutrální tendence a negativní tendence byly zastoupeny nejméně. Naopak tomu bylo u lidových písní, u nichž převažovaly negativní tendence, jako druhé neutrální tendence a jako poslední kladné tendence.⁸⁴ První dvě nejlépe přijaté ukázky v rámci souhrnného hodnocení poslechové části dotazníku byly právě folkového typu.⁸⁵

V roce 2018 byly respondentům z Uherskohradištska jako součást dotazníku předloženy totožné ukázky jako v případě dotazníku J. Kučerové z roku 2002. I zde převažovaly u folkových písní kladné tendence, jako druhé neutrální tendence a jako poslední záporné tendence. U lidových písní opět převažovaly záporné tendence, neutrální tendence byly v pořadí druhé a kladné tendence až třetí. Rozdíl byl však zaznamenán u souhrnného hodnocení jednotlivých hudebních ukázek, mezi nimiž byly první dvě nejlépe přijaté nikoliv folkové, ale lidové písně. Folková píseň byla třetí nejlépe přijatou, čtvrtou nejlépe přijatou byla opět píseň folklorního typu a pátou nejlépe přijatou byla další ze dvou obsažených folkových písní.⁸⁶ Respondenti z Uherskohradištska tedy reagovali na některé jednotlivé lidové písně velmi pozitivně, a to patrně díky vysoké životnosti tamních folklorních tradic. Právě díky stále se udržujícím tradicím mohou tito respondenti přijít do kontaktu s lidovou písní častěji než respondenti vyrůstající např. v Brně a jeho přilehlém okolí, kde v současné době není životnost lidové kultury tak vysoká.

L. Hrubá zaznamenala ve svém výzkumu v roce 2020 obdobné výsledky. V tomto případě byly v rámci poslechové části dotazníku využity z velké části totožné ukázky jako v předchozích dvou zmíněných výzkumech. U lidových písní převládaly negativní hodnotové tendence, jako druhé neutrální tendence a jako třetí kladné tendence. U folkových písní se vyskytly nejčastěji kladné tendence, v zápětí neutrální tendence a jako poslední negativní tendence. Tento jev vzestupných a sestupných hodnotových tendencí se vyskytl v rámci hodnocení lidových a folkových hudebních ukázek u všech zmíněných výzkumů. Písně

⁸⁴ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 74-75.

⁸⁵Tamtéž, s. 92.

⁸⁶ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 29-31.

folkového typu tedy byly i žáky z hanáckého Slovácka přijaty obecně lépe než písně folklorního typu, ačkoliv jednotlivé nejlépe ohodnocené hudební ukázky byly lidové, popř. zlidovělé, podobně jako u respondentů z Uherskohradištska v roce 2018.⁸⁷

Současná podoba poslechové části dotazníku se zásadně liší od předchozích zmíněných výzkumů. Přesto dotazník obsahoval také jednu folkovou píseň, aby bylo možné potvrdit či vyvrátit hypotézu zaměřenou na preferenci ukázek tohoto typu. *Proměny* od skupiny Čechomor pozitivně přijalo 79,6 % respondentů. Jedná se tedy zároveň o nejlépe ohodnocenou píseň dotazníku. Hodnocení ukázek folklorního typu se v tomto případě opět podobá předešlým výsledkům. Převažovaly tedy negativní tendence, následně neutrální tendence a nejméně časté byly kladné tendence. Jistou změnu v tomto směru představuje hodnocení umělé skladby *Pilky* Leoše Janáčka. U tohoto typu ukázky převládaly neutrální tendence, jako druhé záporné tendence a jako třetí kladné tendence. Druhou vedlejší hypotézu lze nicméně skutečně potvrdit, jelikož respondenti z Brněnska jednoznačně preferují folkový typ písně nad folklorním.

3) *Studenti lépe přijímají písně, které znají ze školního nebo mimoškolního prostředí.*

Důležitým aspektem při posuzování hodnoty hudební ukázky je, zda posluchač píseň zná. To se potvrdilo nejen v tomto roce, ale také v minulosti. J. Kučerová tento jev popisuje mimo jiné v rámci shrnutí nejlépe přijatých ukázek v roce 2002. Zlidovělou píseň *Vínečko bílé* a lidovou píseň *Už ty pilky dořezaly*, která je zároveň součástí aktuálního dotazníku, většina dotazovaných dle jejich výpovědí znala, či by je dokonce dokázala zazpívat. Tyto dvě písně folklorního typu se hned po dvou folkových nejlépe přijatých ukázkách umístily na třetím a čtvrtém místě. Tento výsledek napovídá, že znalost hudební ukázky je jedním z hlavních faktorů pozitivně ovlivňujících její přijetí.⁸⁸

⁸⁷ HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 60-64.

⁸⁸ KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 92-94.

Lidová píseň *Už ty pilky dořezaly* byla zcela nejlépe přijatou hudební ukázkou v roce 2018. Tato ukázka je mladé generaci blízká díky svému veselému charakteru, ale také pro její poměrně vysokou frekventovanost v rámci výuky hudební výchovy na základních školách.⁸⁹ Respondenti z Uherskohradištska tuto píseň upřednostnili před oběma folkovými ukázkami. Zlidovělá píseň *Vínečko bílé* skončila po romské a folkové písni jako čtvrtá nejlépe ohodnocená. Respondenti tuto ukázkou přijali dokonce lépe než druhou obsaženou píseň folkového typu, což opět potvrzuje velkou oblibu známých lidových či zlidovělých písní v této oblasti.⁹⁰

Respondenti z hanáckého Slovácka v roce 2020 ze všech poslechových ukázek nejlépe přijali výše zmíněné písně *Už ty pilky dořezaly* a *Vínečko bílé*. L. Hrubá navíc do dotazníku záměrně zařadila lidovou píseň *Mlynáři, šafáři*, kterou tamní respondenti dobře znali. Ukázka se umístila na třetím místě mezi nejlépe hodnocenými.⁹¹ Tento výsledek je opět v souladu s tvrzením, že respondenti mají lepší hodnotové tendence ve vztahu k jim známým písním.

V rámci aktuálního šetření byla nejlépe přijatou hudební ukázkou všem respondentům dobře známá píseň *Proměny* od skupiny Čechomor. Studenti ve svých komentářích často zmiňovali, že ukázkou zpívají v hudební výchově, nebo že patří k jejich oblíbeným písním tohoto typu. Podobně tomu bylo u druhé nejlépe přijaté písně *Žádnýj neví jako já*, kterou studenti znali zejména z filmových pohádek. To, že byli dotazovaní s ukázkami již dříve seznámeni, prokazatelně přispělo k jejich kladnému přijetí. Výsledky předchozích zkoumání dle výčtu nejlépe přijatých ukázek totiž naznačují, že znalost konkrétní písně je pro některé respondenty důležitějším faktorem při jejím hodnocení než samotný hudební žánr. Třetí vedlejší hypotéza byla potvrzena.

⁸⁹ V hodinách hudební výchovy se žáci také často setkávají s *Lašskými tanci* L. Janáčka.

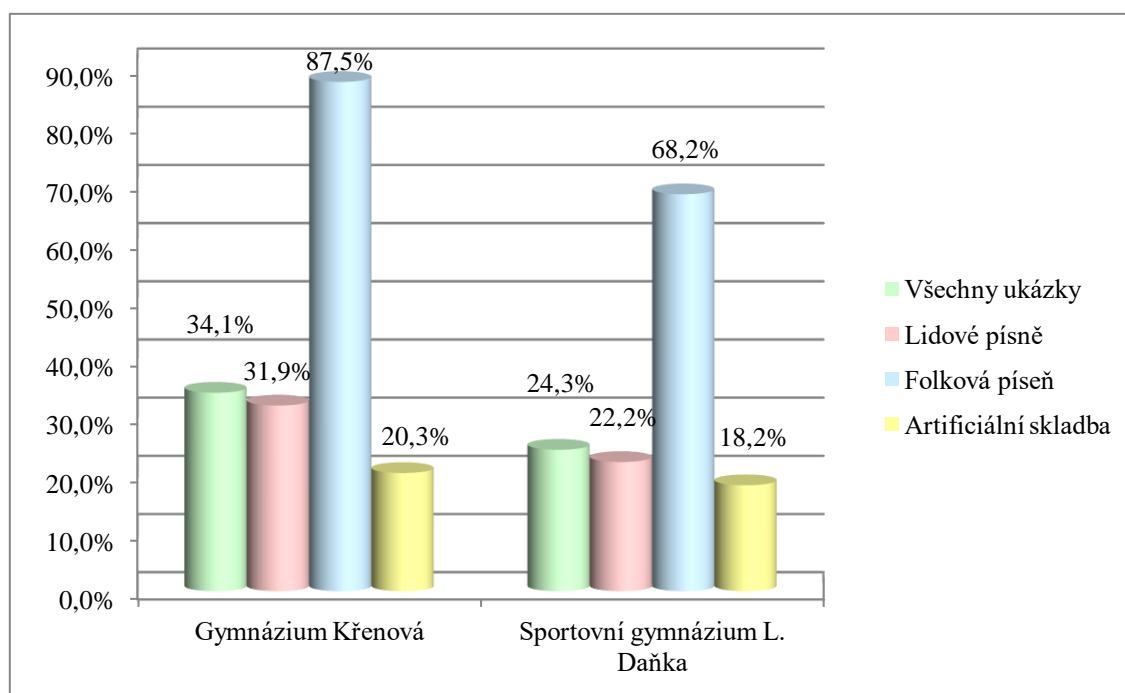
⁹⁰ ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 29.

⁹¹ HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD., s. 63-64.

4) *Studenti Gymnázia Křenová mají příznivější hodnotové tendence než studenti Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka.*

Současný vzorek respondentů tvoří dvě skupiny gymnazistů. Jedná se o studenty Gymnázia Křenová a studenty Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka. První skupině respondentů poskytuje instituce možnost navštěvovat pěvecký sbor a každoročně se účastnit četného množství kulturních akcí. Díky tomu se studenti mohou dostat do pravidelného kontaktu s hudbou různých žánrů. Druhý vzorek respondentů se soustřeďuje především na aktivity sportovního charakteru, jak již název instituce napovídá. Lze v tomto případě očekávat, že hudební výchova plní spíše roli druhořadou. Zaměření jednotlivých škol by dle hypotézy mohla mít vliv na hodnotové tendence.

Graf 7: Kladné hodnotové tendence respondentů dle jednotlivých gymnázií

Uvedený graf zobrazuje výsledky hodnocení obou skupin gymnazistů. Již na první pohled je patrný rozdíl mezi kladnými hodnotovými tendencemi jednotlivých gymnázií. Tyto tendence byly na Gymnáziu Křenová v rámci všech žánrů vyšší než na Sportovním gymnáziu Ludvíka Daňka.

Na Gymnáziu Křenová převažovaly v souhrnném hodnocení všech poslechových ukávek neutrální tendence. Neutrální tendence zde byly převážně

zastoupeny konkrétně u lidových písní a u artificiální skladby. Folková ukázka byla hodnocena většinou kladně. Oproti tomu na Sportovním gymnáziu Ludvíka Daňka převažovaly v souhrnném hodnocení, hodnocení lidových písní a hodnocení artificiální skladby negativní tendence. Pouze u folkové písně byly nejfrekventovanější kladné tendence.⁹²

Ukázku folkového typu ohodnotilo na Gymnáziu Křenová pozitivně 87,5 % respondentů, na Sportovním gymnáziu Ludvíka Daňka pak tutéž ukázku kladně přijalo celkem 68,2 % dotazovaných. Je tedy patrné, že i v tomto ohledu byly hodnotové tendence první skupiny respondentů o poznání lepší.

Hypotézu lze potvrdit na základě analýzy hodnotových tendencí souhrnného hodnocení i v rámci jednotlivých kategorií. Studenti se sportovním zaměřením vyjadřovali častěji negativní postoje než jejich vrstevníci z Gymnázia Křenová. Nelze proto opomíjet, že vzdělávací instituce mohou mít velký dopad na akceptaci hudebního folkloru mladou generací.

⁹² Podrobněji v kapitole [3.1](#).

Závěr

Výzkumné šetření přineslo řadu poznatků. V návaznosti na předchozí výzkumy bylo vytyčeno celkem pět hlavních a čtyři vedlejší hypotézy, z nichž se většinu podařilo potvrdit.

Prokázalo se, že zvuková kvalita nahrávek a s ní související textová srozumitelnost výrazně ovlivňuje přijetí jednotlivých hudebních ukázek respondenty. Svědčí o tom zejména příznivější hodnotové tendence v porovnání s předchozími lety, tedy před obměnou poslechové části dotazníku. Bylo navíc možno vycházet i z komentářů samotných respondentů, kteří si kvality zvuku často všímali a poukazovali na ni.

Dále vyšlo najevo, že životnost lidové kultury v místě bydliště respondentů nemá vliv na jejich hodnotové tendence k vybraným lidovým písním. U respondentů z Brněnska byly ve srovnání s dotazovanými ze Slovácka v současnosti zaznamenány daleko lepší postoje. Druhá hypotéza byla vyvrácena.

Výsledky aktuálního šetření jsou v souladu s předpokladem, že udržování lidových písní v rodinném prostředí respondentů má prokazatelný vliv na jejich přijetí hudebních ukázek folklorního typu. Dotazovaní, jejichž členové rodiny poslouchají či zpívají lidové písně, hodnotili ukázky lépe než respondenti, jež se doma s hudebním folklorem neseťkávají.

Potvrdil se také pozitivní vliv pedagogů na úroveň znalostí lidových písní studentů. Role učitelů hudební výchovy je klíčová zejména u jedinců, kteří se v rodinném prostředí ani v rámci zájmových aktivit s hudebním folklorem neseťkávají. Ukázalo se, že většina respondentů zná folklorní repertoár z hodin hudební výchovy.

Záporné hodnotové tendence se vyskytly nejčastěji u respondentů, kteří se nikdy nevěnovali volnočasové aktivitě hudebního či folklorního zaměření. Tito respondenti zároveň nejčastěji nevedli žádnou jim známou lidovou píseň. Dotazovaní věnující se hře na hudební nástroj, zpěvu či tanci ve folklorním souboru měli v tomto směru příznivější výsledky. Tím byla potvrzena hypotéza o pozitivním vlivu zájmových aktivit na přijetí a znalost lidových písní.

První ze stanovených vedlejších hypotéz se týkala záporného přijetí archaické interpretace písně studenty. Tento předpoklad se podařilo opakovaně

potvrdit. Autenticky podaná lidová balada z Kopanic byla i v tomto roce zcela nejhůře přijatou poslechovou ukázkou. Tato píseň byla rovněž doprovázena četnými poznámkami respondentů, kteří kritizovali zejména absenci instrumentace a vokální projev ženy vysokého věku.

Dle očekávání byla stejně jako v předchozích letech obecně lépe přijata folková hudební ukáзка než ukázky folklorního typu, ačkoliv je třeba brát v potaz, že do současného výzkumu byla zařazena pouze jedna folková píseň. V tomto případě se navíc jednalo o respondentům dobře známou ukázkou. Vedlejší hypotézy o preferenci folkových a studentům známých písní nicméně lze potvrdit.

Vzhledem k odlišným zaměřením jednotlivých gymnázií byly očekávány lepší hodnotové tendence u studentů Gymnázia Křenová než u studentů Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka. Výsledky dokazují, že negativní tendence převládaly jednoznačně u respondentů sportovního zaměření, čímž se daný předpoklad potvrdil. Gymnázium Křenová navštěvuje více hudebně aktivních jedinců. V jedné z jeho tříd, jež byla jako jediná součástí víceletého gymnázia, se vyskytl převažující počet kladných hodnocení. V ostatních jeho třídách převažovaly neutrální tendence. Zaměření vzdělávací instituce má tedy určitý dopad na přijetí hudebního folkloru studenty.

Diplomová práce může být vhodným námětem pro další bádání v oblasti hudebního folkloru a jeho přijetí mladou generací. Problematika lidové hudby je stále aktuálním tématem, jež se významně dotýká všech uměleckých sfér i vzdělávacího systému. Výsledky šetření mohou motivovat k častější aplikaci lidových písní do hodin hudební výchovy i k zachování lidové kultury ve společnosti.

POUŽITÉ ZDROJE

Tištěné zdroje:

BOGOCZOVÁ, Irena, BORTLICZEK, Małgorzata. *Jazyk příhraničního mikrosvěta: (běžná mluva Těšíňanů v ČR) = Język przygranicznego mikroświata: (mowa potoczna mieszkanców Zaolzia)*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2017. ISBN 978-80-7464-900-4.

BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard, TYLLNER, Lubomír (eds.). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakladatelství Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2.

ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

ČERESHŇÁK, Bedřich. *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky: úvahy o jejím studiu a užívání*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2002. ISBN 80-86156-50-8.

FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří, MACEK, Petr (eds.). *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. ISBN 80-7058-462-9.

HRUBÁ, Lucie. *Postoje žáků z hanáckého Slovácka k vybraným ukázkám lidových písní*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

JANČÁŘ, Josef. *Lidová kultura na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury. Vlastivěda moravská, 2000. ISBN 80-86156-31-1.

JELÍNKOVÁ, Zdenka. *Lidový tanec na Brněnsku v zrcadle dobových dokumentů*. Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1992.

KARBUSICKÝ, Vladimír a Jaroslav KASAN. *Výzkum současné hudebnosti, hudebního vkusu a zájmů v roce 1963 a jeho výsledky*. Praha: Československý rozhlas, 1964. 178 s.

KARBUSICKÝ, Vladimír a Jaroslav KASAN. *Výzkum současné hudebnosti. Díl 1, Výzkum z roku 1963*. Praha: Svoboda, 1969. 201 s.

KOPŘIVOVÁ, Ivana. *Postoje žáků k lidové hudbě a tancům z oblasti kyjovského Dolňácka*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

KUČEROVÁ, Judita. *Výchova k hodnotám hudebně folklorního dědictví ve školách (Sondy do postojů mládeže k hudebnímu folkloru)*. Rukopis disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2002.

KUČEROVÁ, Judita (ed.). *Lidová píseň v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2008. 108 s. ISBN 978-80-210-4719-8.

KUČEROVÁ, Judita (ed.). *Lidová píseň v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2008. 108 s. ISBN 978-80-210-4720-4.

KUČEROVÁ, Judita a kol. *Lidová píseň v hudební výchově na základních a středních školách v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-210-9535-9.

PAVLICOVÁ, Martina, UHLÍKOVÁ, Lucie. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997. 238 s. slovník 1. ISBN 80-86156-06-0.

ŠILHAVÍKOVÁ, Michaela. *Postoj dospívajících k vybraným ukázkám lidové hudby*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce doc. PhDr. Judita Kučerová, PhD.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-803-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VETTERL, Karel, HRABALOVÁ, Olga (eds.). *Guberniální sbírka písní a instrumentální hudby z Moravy a Slezska z roku 1819*. [Kritické vyd.]. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1994.

SUŠIL, František. *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*. Praha: Vyšehrad, 1951.

Elektronické zdroje:

Pěvecký sbor – Gymnázium Brno, Křenová 36. *Gymnázium Brno, Křenová 36* [online]. Copyright © 2020 [cit. 16. 09. 2020]. Dostupné z: <https://www.gymkren.cz/aktivity/pevecky-sbor-2/>

Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka. *Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka* [online]. Copyright © 2020 [cit. 16. 09. 2020]. Dostupné z: <https://www.sgldbrno.cz/studium.php>

Vítejte! – Gymnázium Brno, Křenová 36. *Gymnázium Brno, Křenová 36* [online]. Copyright © 2020 [cit. 16. 09. 2020]. Dostupné z: <https://www.gymkren.cz/2016/03/gymnazium-krenova/>

Audio zdroje:

Cimbálová muzika Ohnica. *Chlapci Hradišťané* [zvukový záznam na CD]. Vsetín: Bsound, 2010.

Cimbálová muzika Radhošť. *Zahraj ně, Martínku* [zvukový záznam na CD]. Brno: Indies Scope, 2010.

Cimbálová muzika Valašský vojvoda. *Písňe a tance z lašsko-valašského pomezí* [zvukový záznam na CD]. Ostrava: Český rozhlas, 1997.

CM Kašava – *V hoře pěkná jedlica*. In: YouTube [online]. 03. 06. 2014 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: https://youtu.be/LSQ3igprI_o. Kanál uživatele Cimbálová muzika Kašava.

Čechomor. *Proměny*. [zvukový záznam na CD]. Praha: Universal Music, 2001.

Hradišťan, Muzykanci. *Záznam koncertu Folklorní prázdniny Náměšť nad Oslavou 2002* [zvukový záznam na CD]. Náměšť nad Oslavou, 2003.

Hradišťan. *Zpívání o lásce* [zvukový záznam na CD]. Zpěv Bambini di Praga. Praha: Studio A Českého rozhlasu, 2001.

Iva Bittová, Škampovo kvarteto. *Moravská lidová poezie v písních* [zvukový záznam na CD]. Praha: Supraphon, 2004.

Leoš Janáček: *Lašské tance – Filharmonie Brno, A. Markovič*. In: YouTube [online]. 13. 03. 2013 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <https://youtu.be/e8BIRtagBws?t=1145>. Kanál uživatele Český rozhlas.

LOLI PARADIČKA (pieseň k filmu – oficialny videoklip) LH Štefana Cínu. In: YouTube [online]. 14. 07. 2019 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <https://youtu.be/3RalFyG-12g>. Kanál uživatele Glupe řeči.

Musica Folklorica. *Ej, ženy, ženy, poradteže mi* [zvukový záznam na CD]. Brno: Indies Scope, 2013.

Muzička. *Live in Prague* [zvukový záznam na profilovém CD]. Praha, 2013.

Muzika Jara. *Vandrovali hudci* [zvukový záznam na CD]. Praha, 1997.

Muzika Jara. *Mateníky*. Soukromý archiv tělesa, Praha.

Olšava. *Lidové písně z moravskoslovenských Kopanic* [zvukový záznam na CD]. Brno: Supraphon, 1976.

SLUK. *Najkrajšie slovenské ľudové piesne o dobrej nálade – Flaštička, pohárik...* [zvukový záznam na CD]. Bratislava: Forza Music, 2002.

VUS Ondráš – *The Best of Japan 2017 – Kjeryndy pujdymy*. In: YouTube [online]. 15. 03. 2018 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <https://youtu.be/Zpg-5Gsqj6w>. Kanál uživatele vusondras.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Seznam zvolených hudebních ukázek	15
Tabulka 2: Respondenti z Gymnázia Křenová	24
Tabulka 3: Respondenti ze Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka	24
Tabulka 4: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek všemi respondenty	33
Tabulka 5: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek studenty Gymnázia Křenová.....	34
Tabulka 6: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek studenty Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka	35
Tabulka 7: Nejlépe ohodnocené ukázky v r. 2020.....	40
Tabulka 8: Nejhůře ohodnocené ukázky v r. 2020.....	40
Tabulka 9: Nejlépe ohodnocené ukázky v r. 2018.....	40
Tabulka 10: Nejhůře ohodnocené ukázky v r. 2018.....	40
Tabulka 11: Nejlépe ohodnocené ukázky v r. 2002.....	40
Tabulka 12: Nejhůře ohodnocené ukázky v r. 2002.....	40
Tabulka 13: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek jednotlivými třídami – Gymnázium Křenová.....	43
Tabulka 14: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek jednotlivými třídami – Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka.....	43
Tabulka 15: Souhrnné hodnocení jednotlivých písňových typů všemi respondenty.....	45
Tabulka 16: Souhrnné hodnocení jednotlivých písňových typů studenty Gymnázia Křenová.....	45
Tabulka 17: Souhrnné hodnocení jednotlivých písňových typů studenty Sportovního gymnázia Ludvíka Daňka.....	45
Tabulka 18: Přehled o zpěvu lidových písní v rodinném prostředí respondentů.....	47
Tabulka 19: Přehled o poslechu lidových písní v rodinném prostředí respondentů.....	47
Tabulka 20: Souhrnná hudební a souborová aktivita respondentů	48
Tabulka 21: Důvod hudební a souborové aktivity všech respondentů.....	49

Tabulka 22: Frekvencovanost jednotlivých hudebních nástrojů mezi hudebně aktivními respondenty.....	50
Tabulka 23: Počet uvedených lidových písní respondenty s přihlédnutím k jejich volnočasovým aktivitám	51
Tabulka 24: Původní zprostředkovatelé či zdroje lidových písní všech respondentů.....	52
Tabulka 25: Vliv rodinného prostředí na hodnotové tendence respondentů ve vztahu k lidové písni	58
Tabulka 26: Souhrnné hodnocení hudebních ukázek respondenty s přihlédnutím k jejich volnočasovým aktivitám	61

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Souhrnné hodnocení lidových písní v letech 2002 a 2018	55
Graf 2: Souhrnné hodnocení lidových písní v roce 2020	55
Graf 3: Hodnocení lidových písní v letech 2002, 2018 a 2020 podle regionů.....	57
Graf 4: Nejčastější zdroje znalostí lidových písní v r. 2020	60
Graf 5: Počty uvedených lidových písní neaktivními respondenty	63
Graf 6: Počty uvedených lidových písní aktivními respondenty	63
Graf 7: Kladné hodnotové tendence respondentů dle jednotlivých gymnázií.....	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Dotazník pro studenty gymnázií

Příloha B: CD s poslechovými ukázkami

Příloha A

Dotazník pro studenty gymnázií

Jsem: dívka / chlapec

Věk: _____

Třída: _____

1. Poslech ukázek

	Líbí	Nevadí	Nelíbí	Prostor pro komentář
1. <i>Dyž sem šél okolo vrát</i>				
2. <i>Nezachod' slunéčko</i>				
3. <i>Žalo dzievča</i>				
4. <i>Zahraj mi, dudáčku</i>				
5. <i>Žádnij neví jako já</i>				
6. <i>V hoře pěkná jedlica</i>				
7. <i>Jedú Turci, jedú</i>				
8. <i>Lolí paradička</i>				
9. <i>Půjdu do Brna</i>				
10. <i>Mateníky</i>				
11. <i>Polajka</i>				
12. <i>Naseľa sem marijánku všady</i>				
13. <i>Sú rodiče</i>				
14. <i>Hore dolinečkú</i>				
15. <i>Zašovská Fojtová</i>				
16. <i>Zaspala paľenka</i>				
17. <i>Už ty pilky dořezaly</i>				
18. <i>Pilky</i>				
19. <i>Kjeryndy pujdymy</i>				
20. <i>Proměny</i>				

2. Kdo ve vaší rodině zpívá lidové písně?

rodiče prarodiče já Jiná odpověď: _____

3. Kdo ve vaší rodině poslouchá lidové písně?

rodiče prarodiče já Jiná odpověď: _____

4. Které lidové písně umíš zpívat? Vypiš a uveď, kdo tě jim naučil.

5. Zakroužkuj nebo podtrhni informaci o sobě:

navštěvuji folklorní soubor	už nenavštěvuji f.s.	nikdy jsem nenavštěvoval/a
hraji na hudební nástroj	už nehraji na h.n.	nikdy jsem nehrál/a na h.n.
navštěvuji pěvecký sbor	už nenavštěvuji p.s.	nikdy jsem nenavštěvoval/a
zpívám sólově	už nezpívám sólově	nikdy jsem nezpíval/a sólově

6. Pokud jsi hudebně aktivní či navštěvuješ folklorní soubor, napiš, z jakého důvodu (např. baví mě to / rodiče to chtějí / líbí se mi to / kvůli kamarádům...):

7. Jaké zpěvníky využíváte v hodinách hudební výchovy?

Příloha B

Struktura přiloženého CD

CD přiložené k této práci obsahuje poslechové ukázky ve stejném sledu, jaký uvádí Tabulka 1 a první strana dotazníku Přílohy A.